

**Vysoká škola hotelová v Praze 8, spol. s r. o.
Pedagogická fakulta, Univerzita Hradec Králové
Trenčianská univerzita Alexandra Dubčeka
Časopis Media4u Magazine**



**Sborník recenzovaných příspěvků mezinárodní vědecké
elektronické konference**

Praha 2009

Vysoká škola hotelová v Praze 9, spol. s r. o.





Mezinárodní vědecká elektronická konference 10 let soukromých vysokých škol v České republice byla pořádána pod záštitou ředitele odboru vysokých škol MŠMT doc. Ing, Václava Vinše, CSc.

Vědečtí garanti mezinárodní vědecké elektronické konference

prof. PhDr. Martin Bílek, Ph.D. - ČR
prof. Ing. Rozmarína Dubovská, DrSc. – SR
prof. Ing. Jiří Jindra, CSc. - ČR
prof. Ing. PhDr. Ivan Turek, CSc. – SR
doc. Ing. Miroslav Čertík, CSc.
doc. Ing. Vladimír Jehlička, CSc.
doc. Ing. Pavel Krpálek, CSc. – ČR
doc. Ing. Štěpán Müller, CSc.
doc. PaedDr. Jiří Nikl, CSc. - ČR
doc. Ing. Václav Vinš, CSc. – ČR
Ing. Pavel Attl, Ph.D. - ČR
PaedDr. René Drtina, Ph.D. - ČR
Ing. Jan Chromý, Ph.D. - ČR

Organizační výbor konference

Ing. Jan Chromý, Ph.D.
PaedDr. René Drtina, Ph.D.
RNDr. Jan Žufan, Ph.D., MBA
Ing. Jan Nosek
Milan Klouček

Editor sborníku

Ing. Jan Chromý, Ph.D.

Neprošlo jazykovou úpravou
Všechny příspěvky ve sborníku jsou recenzovány
ISSN 1214-9187
ISBN EAN 978-80-86578-95-8





Mezinárodní vědecká konference 10 let soukromých vysokých škol v České republice

Konference byla v souladu s názvem uspořádána k 10. výročí vzniku prvních vysokých škol v České republice. 10 let je již dlouhá doba na to, aby bylo možné dospět k objektivnímu, fakty podloženému hodnocení jejich existence. Cílem organizátorů bylo pomocí recenzovaných odborných příspěvků dosáhnout určité kvalifikované ohlédnutí k tomuto významnému výročí.

Zájemcům byl poskytnut prostor pro prezentaci jejich poznatků a jejich porovnání se zkušenostmi v zahraničí. Byly vítány pozitivní i kritické názory na existenci soukromých vysokých škol, které se již staly nedílnou součástí vysokoškolského vzdělávání. Jedině předáváním a získáváním objektivních informací lze získat kvalitní zpětnou vazbu, která je důležitá pro další rozvoj.

Cílem organizátorů bylo také podpořit zahájení dlouhodobé diskuse o aktuálních problémech vysokých škol bez ohledu na jejich zřizovatele. Ta se může dále rozvíjet na stránkách odborného časopisu Media4u Magazine.

Organizační výbor touto cestou děkuje za významnou podporu řediteli odboru vysokých škol Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy doc.

Ing. Václavu Vinšovi, CSc., který celou konferenci zaštil.

Dále děkujeme všem vědeckým garantům za podporu a spolupráci.

Poděkování patří i autorům všech příspěvků.

Těšíme se na účast zájemců v následující diskusi prostřednictvím příspěvků v časopisu Media4u Magazine a věříme, že také některá z dalších konferencí k některému výročí soukromých vysokých škol vyvolá zasloužený zájem.

Za organizační výbor
Ing. Jan Chromý, Ph.D.

Sborník plných znění všech příspěvků konference je dostupný jako mimořádné vydání časopisu Media4u Magazine na adrese <http://www.media4u.cz>





OBSAH

CONTENTS

Soukromé školy a kvalita vzdělávání v České republice

JEHLIČKA Vladimír

10 let soukromých vysokých škol v Česku a Vysoká škola hotelová

MÜLLER Štěpán

Výjimečnost katedry hotelnictví

BUREŠOVÁ Pavla

IT v odborném vzdělávání ekonomů a managerů pro evropskou dimenzi

DOSTÁL Jiří

Pevné místo vzdělávání dospělých na VŠH v Praze 8, s. r. o.

CHROMÝ Jan

Přínos VŠH v Praze 8, spol. s r. o. pro stát

CHROMÝ Jan, NOSEK Jan

Propojení výzkumu s výukou cestovního ruchu na soukromých vysokých školách

STUDNIČKA Petr

Soukromé vysoké školy a jejich financování z veřejných prostředků

ŽUFAN Jan

Další vzdělávání vysokoškolských učitelů jako nástroj řízení kvality

ŽUFANOVÁ Hana



SOUKROMÉ ŠKOLY A KVALITA VZDĚLÁVÁNÍ V ČESKÉ REPUBLICCE

PRIVATE SCHOOLS AND EDUCATION QUALITY IN CZECH REPUBLIC

Vladimír JEHLIČKA

Resumé: Příspěvek se zabývá některými aspekty kvality vzdělávacího systému v České republice v souvislosti se vznikem a rozvojem soukromých škol. Jsou zde uvedeny základní pohledy na hodnocení kvality výuky na základních, středních i vysokých školách. V závěru je komentován příspěvek soukromého školství k rozvoji celého vzdělávacího systému v naší republice.

Klíčová slova: soukromé školy, kvalita vzdělávání.

Keywords: private schools, education quality.

Úvod

Letos uplyne 20 let do listopadových událostí 1989, které odstartovaly významné celospolečenské změny, a to s dopadem i do oblasti školství. Rozšířila se nabídka možností vzdělávání, od základních škol přes střední až po vysoké. Paralelně vedle stávajících škol začaly vznikat školy soukromé. Před 20 lety v naší společnosti převládalo přesvědčení, že vznik soukromých škol je zcela automaticky spojen s lepší kvalitou vzdělávání. Naplnilo se toto očekávání?

Nalézt odpověď na uvedenou otázku je velmi obtížné. Chceme-li porovnávat kvalitu vzdělávání, pak je třeba nejprve definovat pojem „kvalita vzdělávání“, případně „kvalita školy“. V tomto okamžiku by bylo možno veškeré úvahy ukončit, protože jednoznačné definice uvedených pojmů neexistují. Každý z nás vnímá ve svém okolí dobré i špatné školy, bez ohledu na to, zda se jedná o desítky let starou zavedenou instituci, nebo o nově vzniklou soukromou školu. Zamyslíme-li se nad tím, proč určitou školu vnímáme jako dobrou nebo špatnou, s největší pravděpodobností dojdeme k závěru, že na základě konkrétní zkušenosti s výukou v dané třídě určitým učitelem, či učitelkou, zobecňujeme pro celou školu a mnohdy pro celou skupinu škol. Každé takovéto zobecňování je ale chybné.

Hodnocení kvality škol

Kdyby se někdo domníval, že objektivní informace o kvalitách škol získá prostřednictvím hromadných sdělovacích prostředků, kde jsou občas zveřejňovány informace o školách, byl by na velkém omylu. Divák, čtenář či posluchač se dozví o škole, kde je dlouhodobě neřešena šikana, kde jsou problémy s drogami, kde proběhne zvláštním způsobem maturitní zkouška s podezřením na možnou korupci např. formou sponzorského daru apod. Dozvědět se ale o škole, kde probíhá vše bez problémů, kde jsou s výukou spokojeni žáci, rodiče i učitelé, o škole jejíž absolventi patří mezi nejlepší, je téměř nemožné.

Vše je především otázkou solidního profesionálně odvedeného kvalitního přístupu k výuce na dané škole. Každý z nás jistě ví o dobrém učiteli, který dovede naučit, ale také ví o učitelích, kteří svoji profesi nezvládají odborně, psychicky, nebo to jsou jenom obyčejní lajdáci, kteří výuku zcela bezostyšně odbývají. Při současné legislativě a právním povědomí společnosti (některé soudce nevyjímaje) pak má management škol problém s tím, jak se s takovými učiteli rozloučit.

Jak jsem již uvedl, jednoznačné univerzální kritérium pro hodnocení kvality škol neexistuje. Přesto se setkáváme se snahami o hodnocení kvality vzdělávání. Pravidelně před obdobím, kdy jsou realizována přijímací řízení na střední nebo vysoké školy, vznikají různé žebříčky



hodnocených škol. Společným jmenovatelem většiny těchto žebříčků je neznalost dané problematiky, ne odbornost, někdy dokonce diletantismus hnaný touhou autorů po objevení senzace.

Základní školy

Jedinou odbornou institucí, která u nás dohlíží na dodržování kvalitního vzdělávání v předškolních zařízeních, na základních školách a na středních školách, je Česká školní inspekce. Z její závěrečné zprávy¹ se můžeme dozvědět o obecných trendech, které lze sledovat v našem školství, a to buď za celou republiku, nebo po jednotlivých krajích. Jsou zde uváděny některé dobré i špatné příklady konkrétních škol v určité omezené oblasti vzdělávání, a to bez ohledu na zřizovatele a způsob financování dané školy. Přehled soukromých i veřejných škol základních, středních i vysokých je zveřejněn na www stránkách² Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy České republiky. Nikde ale nenajdeme odpověď na otázku, zda ta či ona škola je jako celek výborná, dobrá, nebo špatná.

Střední školy

Žebříčky hodnocení středních škol také neexistují. Zde by ale bylo možné hodnotit kvalitu realizovaného vzdělávání zavedením jednotné státní maturitní zkoušky. Ta by mohla objektivně zhodnotit výsledky vzdělávání na každé střední škole. Sledujeme-li dlouholetou diskusi, která kolem této problematiky je rozvíjena, vidíme na jedné straně zastánce jednotné maturitní zkoušky, kteří pocházejí ze škol, kde se nemají za co stydět a jsou si kvalitou svého vzdělávání jisti. Na druhé straně se nacházejí odpůrci, kteří si jsou vědomi toho, že by jejich studenti měli s tímto typem zkoušky problémy. Všechno pak bojují proti zavedení jednotné státní maturitní zkoušky a prosazují současný stav, kdy maturitní zkoušky jsou individuální záležitostí jednotlivých škol a slovo „státní“ je v této vazbě naprosto neoprávněné.

Jestliže tyto odpůrce podpoří vlivní škůdci našeho vzdělávání, jako je pan poslanec Bartoš, který odmítá zavedení státní maturitní zkoušky s tím, že její realizace není dostatečně zabezpečena, nemůžeme očekávat žádné zlepšení v této oblasti. Poslanci a senátoři, kteří nerozumí, nebo nechtějí rozumět problematice školství, ale přitom určují současný stav platné legislativy, tak jsou jednoznačnými škůdci našeho školství. Nabízí se pak otázka „Proč to dělají?“ Je to pouhá neschopnost porozumět školské problematice, nebo naopak schopnost prosazovat podivné zájmy a porozumět těm, kteří nechtějí, aby se ukázala nízká úroveň kvality vzdělávání na jejich školách? Nejhorší na celém tomto procesu je skutečnost, že odpůrci státních maturitních zkoušek zmanipulovali řadu středoškoláků, které získali na svoji stranu. Tato manipulace je naprosto nereseriozní a zhoubná pro celý náš vzdělávací systém.

Vysoké školy

V oblasti vysokého školství je jedinou profesně odbornou institucí, která by mohla sestavovat žebříčky škol a jejich fakult, Akreditační komise Vlády České republiky. Ta však hodnotí kvalitu vzdělávání na jednotlivých fakultách v rámci akreditace konkrétních vzdělávacích aktivit, tj. akreditace studijních programů a oborů realizovaných na dané fakultě, ale žádné žebříčky nesestavuje. Je to logické, neboť nelze nalézt kritérium, podle kterého by bylo možno dané hodnocení realizovat.

Rozdílné pohledy na hodnocení kvality vysokých škol lze vysledovat i ve statích publikace³, ve které se autoři zabývají touto problematikou jak pro veřejné, tak i pro soukromé vysoké školy.

Určité snahy o hodnocení vysokých škol a fakult na základě tzv. objektivních kritérií přesto existují. Vycházejí z vědeckého potenciálu dané instituce, který je definován především počtem publikací a příslušných citací v prestižních časopisech, počtem patentů a vynálezů, vazbou na odběratelskou sféru, či objemem finančních prostředků, které byly získány na podporu



vědeckého výkonu fakulty. Žádné z těchto kritérií však není rovnocenně zobecnitelné pro všechny vysoké školy a jejich fakulty.

Např. v oblasti citací lze vysledovat určité obory, ve kterých se autoři citují více a obory, kde citací je méně. Uplatnitelnost výzkumu v přímé vazbě na odběratelskou sféru, především tedy na průmysl, je také problematická. Jak se v této souvislosti mohou hodnotit humanitní obory? Asi nebude problém představit si výrobní závod, který si u technicky zaměřené fakulty objedná výzkum pro svoje potřeby a bude ho spolufinancovat. Nedokáží si ale představit základní školu, která by spolufinancovala výzkum pedagogické fakulty zaměřený na integraci sociálně znevýhodněných dětí do výuky na dané škole.

A objem finančních prostředků získaných na vědu? To je velice problematické kritérium. Mohl bych např. uvést skupinu archeologů, kteří jsou závislí na tom, zda v jejich okolí bude realizována stavba většího rozsahu, v rámci které by mohli provádět svůj průzkum. Rozhodne-li např. vláda České republiky o výstavbě dálničního úseku v oblasti, o kterou mají archeologové zájem, pak to pro ně může představovat velice významnou finanční dotaci na jejich výzkum. Nebude-li se příslušný úsek dálnice stavět, nezískají archeologové potřebnou finanční dotaci. Je možno z této skutečnosti vyvodit závěr, že archeologové nejsou odborníky ve své profesi?

Je tedy vidět, že neexistuje žádné naprosto objektivní kritérium, podle kterého by bylo možno hodnotit kvalitu všech vysokých škol a jejich fakult. Toho si jsou členové Akreditační komise vědomi, takže žádné takovéto žebříčky nesestavují. Současně ale existují lidé, kteří by rádi rozdělili vysoké školy na ty, které se budou zabývat vědou a výzkumem, a na ty ostatní. Automaticky předpokládají, že toto rozdělení by mělo mít dopad na způsob financování škol ze státního rozpočtu. Neexistuje-li objektivní kritérium pro hodnocení kvality vysokoškolského vzdělávání, pak je zřejmé, že se chystá velice neprůhledné a neobjektivní dělení vysokých škol a jejich fakult.

Mezinárodní srovnání žáků

Od poloviny 90. let jsou na základních a středních školách v České republice realizovány mezinárodní výzkumy zaměřené na oblasti matematiky, přírodních věd, čtenářské gramotnosti, občanské výchovy a informační technologie⁴. Změříme-li se pouze na matematiku, pak lze konstatovat, že nadprůměrných výsledků dosáhli žáci prvního stupně základních škol. Žáci druhého stupně základních škol dosáhli nejlepších výsledků z matematiky v roce 1995. Od té doby zaznamenali statisticky významné zhoršení. Při posledním průzkumu zaznamenali největší zhoršení ze všech sledovaných státních celků. Žáci posledních ročníků středoškolského studia dosáhli pouze průměrných výsledků. Z toho vyplývá, že vznik soukromých základních a středních škol neměl dopad na zlepšení studijních výsledků žáků našich škol. Výchozí iluze o soukromých školách se tedy nenaplnily.

Přijímací řízení ke studiu

Ze statistik je zřejmé, že nabídka studijních příležitostí středního vzdělávání výrazně převyšuje poptávku danou počtem žáků v 9. třídách základních škol. Výsledkem tohoto faktu je skutečnost, kterou konstatují mnozí učitelé na druhém stupni základních škol: výuka končí v 7. třídě, protože v 8. třídě si již žáci uvědomují, že se na střední školu dostanou bez velkého snažení, takže v 9. třídě už jenom pasivně čekají na přechod do nové školy.

Žáci, kteří nejsou v závěru výuky na základní škole motivováni k výraznému studijnímu nasazení, tak nastupují na střední školy s představou, že stejným způsobem uspějí i zde. V mnoha případech se nemylí. Následuje přijímací řízení na vysoké školy, které by teoreticky mělo být skutečně náročné. Jaká je realita?

Velmi častá demagogie souvisí s interpretací dat z přijímacího řízení na vysoké školy. Je-li např. uvedeno, že ze 100 přihlášených uchazečů o studium je přijato pouze 50, pak nelze tvrdit, že se



polovička uchazečů na vysokou školu nedostala. Skutečnost je právě opačná. Je třeba vzít v úvahu fakt, že drtivá většina uchazečů o studium na vysokých školách si podává tři a více přihlášek. Je-li tedy přijata třetina uchazečů o studium, pak to fakticky znamená, že jsou přijati všichni. Obdobné problémy souvisejí s počtem podávaných přihlášek ke studiu na středních školách.

Podíváme-li se na informace, které jsou šířeny v denním tisku, pak např. v Lidových novinách⁵ byly mimo jiné porovnávány pedagogické fakulty různých univerzit. Čtenáři se dozvěděli, že na Pedagogické fakultě Ostravské univerzity v Ostravě a na Univerzitě Jana Amose Komenského Praha s. r. o. se k přijímacímu řízení dostavilo 100 % z přihlášených uchazečů o studium. Každý, kdo má jakékoliv zkušenosti s přijímacím řízením ví, že se jedná o naprosto nepravděpodobný údaj. Jak má pak čtenář věřit dalším číslům? Předpokládejme ale, že se jedná pouze o náhodnou chybu.

Ve stejném příspěvku je uvedeno, že na pedagogické fakulty veřejných vysokých škol byli uchazeči přijímáni v rozsahu 34 až 72 %. Jak už jsem výše uvedl, byli tedy prakticky přijati téměř všichni vážní zájemci o studium. Na jedinou soukromou pedagogickou fakultu Univerzity J. A. Komenského Praha s. r. o. bylo přijato 96 % přihlášených a z toho ke studiu nastoupilo 88 % přijatých uchazečů. Jsou-li uvedená čísla pravdivá, pak na tuto soukromou školu přijali naprosto každého uchazeče, který projevil alespoň minimální zájem o studium. Jak kvalitní může být následující výuka, nebudu komentovat.

Podíváme-li se na přehled⁵ soukromých vysokých škol, pak zde můžeme spatřit i Vysokou školu cestovního ruchu, hotelnictví a lázeňství, s.r.o., u které je uvedeno, že všichni přihlášení se dostavili k přijímacímu řízení, byli přijati, zapsáni a v roce 2006 ve studiu uspěli. Jsou-li tato čísla pravdivá, pak každý, kdo si podal přihlášku, automaticky také uspěl nejenom v přijímacím řízení, ale také ve studiu ve sledovaném roce. To už skutečně nestojí za komentáře. Obdobná čísla ale jsou uvedena u řady dalších soukromých škol.

Opakem pak jsou problémy veřejných technicky zaměřených fakult, které zápasí s malým zájmem maturantů o studium na těchto fakultách. Velkým problémem pak je i značná propadovost v prvních letech studia. Ta souvisí např. s nízkou úrovní vzdělání v oblasti matematiky, kdy řada studentů neuspěje u zkoušky proto, že nezná základy matematiky ze základní školy. Je tedy otázkou, jak vůbec takový student mohl být přijat ke studiu na střední školu, a jak je možné, že úspěšně odmaturoval. Konstatuji, že se nejedná o jednotlivce, které by bylo možno považovat za výjimky.

Příspěvek soukromých vysokých škol ke vzdělávání

Podíváme-li se na oficiální stránky MŠMT ČR², pak vidíme, že soukromých škol je 45, zatímco veřejných vysokých škol je 26. Převaha tedy je zřejmá. Jaké je ale zaměření těchto škol? Jedná se o soukromé školy, které celkem logicky byly zřízeny především proto, aby přinesly svým zřizovatelům finanční zisk. Proto jsou zaměřeny na oblasti, které jsou mezi studenty žádané. Bez ohledu na to, zda trh práce tyto absolventy potřebuje. Převažuje tedy zaměření na ekonomiku, management apod. Těžko bychom hledali pedagogické fakulty, technicky zaměřené fakulty apod. Vždyť i s naší největší automobilkou spojená Škoda auto a.s. Vysoká škola – Mladá Boleslav není zaměřena technicky.

Podíváme-li se např. na abecedně první Bankovní institut vysoká škola, a.s. – Praha⁶, můžeme se dočíst i něco o finančním zabezpečení chodu tohoto institutu. Od studentů je vybíráno zhruba 25 tis. Kč za „úcast na konzultačních přednáškách a seminářích a řádné zkoušky v jednom semestru akademického roku 2009/2010“. Co znamená termín „konzultační přednášky a semináře“? Kolik takových přednášek a seminářů proběhne za semestr? Je zarážející, že jsou studenti, kteří jsou do tohoto studia ochotni ročně investovat 50 tis. Kč.



Jak mohou tomuto způsobu financování konkurovat veřejné vysoké školy, které dostávají od MŠMT ČR příspěvek na studenta (při koeficientu náročnosti studia 1) za rok finanční částku ve výši 33 tis. Kč? Je tedy vidět, že soukromé vysoké školy se zaměřují výhradně na lukrativní oblasti vzdělávání, zajímá je především finanční zisk a s celkovou vzdělanostní úrovní národa si moc starostí nedělají..

Závěr

Lze tedy konstatovat, že se nenaplnila představa o kvalitních soukromých školách, která byla v naší společnosti před 20 lety. Soukromé vysoké školy se zaměřily na poměrně omezený segment vzdělávání. O kvalitě výuky, kterou nelze přesně vyhodnotit, kolují různé zvěsti a fámy. Objektivní porovnání úrovně soukromých a veřejných škol neexistuje.

Na obou stranách jsou školy dobré i špatné. Není důvod domnívat se, že právě soukromé školy jsou tím silným magnetem, který vytáhne z ostatních škol nejlepší pedagogy a nechá tam ty horší. Zatím se tak nestalo a pravděpodobně se ani v nejbližší době nestane.

Literatura

- (1) Výroční zpráva České školní inspekce za školní rok 2007/2008. Praha, listopad 2008. Dostupné z [www](http://www.csicr.cz) <<http://www.csicr.cz>>.
- (2) *Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy*. [online]. 2009 [cit. 2009-06-01]. Dostupný z [www](http://www.msmt.cz): <<http://www.msmt.cz>>.
- (3) CHVÁTALOVÁ, Alena; KOHOUTEK, Jan; ŠEBKOVÁ, Helena (eds.). *Zajišťování kvality v českém vysokém školství*. Plzeň : aleš Čeněk, 2008. 200 s. ISBN 978-80-7380-154-0.
- (4) KELBLOVÁ, Lucie a kol. *Čeští žáci v mezinárodním srovnání*. Ústav pro informace ve vzdělávání, Praha 2006 148 s. ISBN 80-211-0524-0.
- (5) *Vysoké školy, žebříčky*. Lidové noviny, 26. až 29. ledna 2009.
- (6) *Bankovní institut*. [online]. 2009 [cit. 2009-06-01]. Dostupný z [www](http://www.bivs.cz): <<http://www.bivs.cz>>.

Bez recenze - vyžádaný příspěvek

Kontaktní adresa

Doc. Ing. Vladimír Jehlička, CSc.
Univerzita Hradec Králové, Pedagogická fakulta, Katedra fyziky a informatiky
Rokitanského 62
500 03 Hradec Králové 3
Česká republika
E-mail: Vladimir.Jehlicka@uhk.cz
Tel.: 495 518 034

Návrat na obsah



10 LET SOUKROMÝCH VYSOKÝCH ŠKOL V ČESKU A VYSOKÁ ŠKOLA HOTELOVÁ

10 YEARS PRIVATE COLLEGES IN CZECH REPUBLIC AND INSTITUTE OF HOSPITALITY MANAGEMENT IN PRAGUE

Štěpán MÜLLER

Resumé: Příspěvek pojednává o podmínkách vzniku a existence VŠ v ČR. Zvláštní důraz je kladen na hodnocení existence VŠH v Praze 8, spol. s r.o. a na perspektivy jejího rozvoje.

Klíčová slova: státní škola, soukromá škola, přínos, hotelnictví, cestovní ruch

Keywords: public school, private school, contribution, hospitality management, tourism

Úvod

V souvislosti s vysokými školami se často zapomíná, že s výjimkou Univerzity Karlovy (založena 1348) a Českého vysokého učení technického (založeno 1707) ze současných 24 veřejných a 2 státních vysokých škol jen dvě výše zmíněné mají historii přesahující staletí. Ostatní veřejné vysoké školy se na oslavu 100 let nepřetržitě existence teprve chystají a některé veřejné vysoké školy ještě nedosáhly ani „plnoletosti“. Je to dáno mimo jiné překotným rozvojem soustavy vysokého školství v posledních 20 letech, kdy dochází k odstranění nálepky výjimečnosti a vysoké školy se doširoka otevírají veřejnosti. Oslavy 10. výročí soukromého vysokého školství v České republice by se proto mohly stát připomenutím významu vzdělání vůbec a místa, které mohou soukromé vysoké školy v rozvoji vzdělanosti u nás zastupovat.

Vznik soukromých VŠ

Součástí otevření vysokoškolského vzdělávání výrazně širšímu okruhu zájemců o vysokoškolské studium bylo také přijetí zákona č. 111/1998 Sb., který poprvé v České republice uzákonil existenci soukromých vysokých škol. Zákon stanovil jasná pravidla, podle kterých mohly být soukromé vysoké školy zakládány a za jakých podmínek mohou fungovat. První tři soukromé vysoké školy získaly státní souhlas a akreditovaly své studijní programy a obory již v roce 1999, ostatní pak následovaly v rychlém tempu, takže v roce 2009, po 10 letech od uzákonění soukromého vysokého školství v České republice, nabízí studium zájemcům již 45 soukromých vysokých škol (jedné byl v roce 2008 státní souhlas odebrán) a některé další se připravují.

Soukromé vysoké školy se tak zapojily do jisté euforie, kdy snahy přiblížit vysokoškolské vzdělání do regionů vedly po roce 1989 k zakládání vysokých škol prakticky ve všech oblastních centrech, případně k vytváření univerzit tam, kde dříve bývaly například pouze pedagogické fakulty. Uzákoněním možnosti zakládat soukromé vysoké školy se rovněž otevřel nový obor podnikání, dosud známý pouze ze zahraničí. Rozdíl mezi fungováním střední soukromé školy, kterých byly v 90. letech založeny desítky, a založením soukromé vysoké školy je řádový – od jiného principu financování bez dotací ze státního rozpočtu až po požadavky na kvalifikaci učitelů.

Založení konkrétní VŠ

Zatímco pro založení veřejné vysoké školy je potřebný souhlas parlamentu, neboť provoz školy je hrazen z veřejných prostředků, soukromá vysoká škola je výsledkem vyhodnocení podnikatelského plánu. Vznik jakékoli vysoké školy, ať veřejné nebo soukromé, by měl být podroben pečlivé analýze, při které klíčovými otázkami musí být:

- Představa o tom, kdo a v jakých počtech bude školu navštěvovat;
- Kvalifikační struktura pedagogů a jejich přijetí do pracovního poměru;



- Obory, které bude škola nabízet a analýza konkurenčních nabídek;
- Náklady zřízení a provozu školy;
- Perspektivy dalšího rozvoje.

Teprve poté, co se ujistíme, že odpovědi na výše uvedené otázky známe a jsou uspokojivé, má smysl začít uvažovat o žádosti ohledně souhlasu parlamentu se zřízením nové veřejné vysoké školy nebo o státní souhlas se zřízením soukromé vysoké školy. V opačném případě budeme vytvářet a nabízet zájemcům školy s duplicitními a v konkurenci se zavedenými univerzitami málo atraktivními obory nebo nedůvěryhodným pedagogickým sborem, což by ve svém důsledku vedlo k neúspěchu projektu a devalvaci vysokoškolského vzdělávání jako takového. Pro soukromou školu zřízenou na ziskovém principu je ve hře navíc podnikatelské riziko, protože ani státní souhlas, umožňující provozování školy, nemůže zaručit, že podnikání bude úspěšné a dlouhodobě ziskové.

Pedagogové – významné zdroje

Plošné rozšíření počtů vysokých škol při prakticky neměnném celkovém počtu vysokoškolských pedagogů vedlo ke vzniku tzv. „létajících profesorů“, fenoménu, který řadě SVŠ umožnil jejich existenci. Tito profesori, většinou kmenoví zaměstnanci VVŠ, garantují a podílejí se na výuce těch studijních oborů, pro které by jinak SVŠ nemohly získat akreditaci vzhledem k nedostatečnému pedagogickému zajištění. Dlouhodobě avizované podhodnocení platových poměrů vysokoškolských pedagogů tak našlo východisko v podobě dílčích úvazků, často ovšem na několika školách, takže nejsou výjimkou „létající profesori“ s vícenásobnými úvazky. Je věcí dalšího posouzení, zda to ve svých důsledcích snižuje kvalitu výuky (takový pedagog obvykle nemá čas na své další vzdělávání a výzkum), na druhé straně však tento fenomén pomohl řadě SVŠ k dosažení úrovně srovnatelné v daném oboru s VVŠ, neboť na obou vyučují stejní pedagogové.

10 letech existence soukromých VŠ

Je deset let dostatečně dlouhá doba na pokus o zhodnocení významu soukromého vysokého školství u nás? Některá základní fakta jsou již dobře doložitelná statistickými podklady (výpočty se vesměs opírají o údaje Ústavu pro informace ve vzdělávání k 31.12.2007):

- Počet studentů soukromých vysokých škol (SVŠ) se v posledních letech ustálil kolem 15 % všech vysokoškoláků (včetně cizinců) v ČR a patrně bude kolem této hodnoty oscilovat i v příštích letech. Přesné údaje vykazují 344 180 všech vysokoškolských studentů na všech typech vysokých škol v ČR, z toho 40 939 studentů na SVŠ.
- Na SVŠ převažují studenti bakalářských programů, jejich podíl na celkovém počtu studentů SVŠ činil v roce 2007 82 %, zatímco na veřejných vysokých školách (VVŠ) se pohyboval pod 60 % (v roce 2007 57 % všech studentů na VVŠ). Je to dáno především tím, že řada SVŠ zatím neměla vzhledem ke krátké době existence školy možnost žádat o akreditaci navazujících magisterských studijních oborů nebo pro takovou žádost nemá potřebné podmínky (zejména nedostatečné personální zajištění, nesplňující kritéria akreditační komise).
- SVŠ se soustřeďují na studijní programy z oblastí ekonomiky, cestovního ruchu, práva, správních činností a pedagogicko-psychologických disciplín. Jde vesměs o studijní programy, které nevyžadují vysoké investiční náklady na technické, laboratorní či informační zajištění a u kterých se předpokládá masový zájem uchazečů, a to i uchazečů vyššího věku, studujících při zaměstnání. Z tohoto důvodu bývá často současně s prezenční formou žádáno o akreditaci kombinované formy studia.



- Studijní obory programu Ekonomické vědy a nauky například studuje 50 % všech studentů SVŠ, ale pouze 19,5 % posluchačů VVŠ. Spolu s dalším programem Humanitní a společenské vědy a nauky pokrývají tyto dva studijní programy více než 70 % celkového počtu studentů na SVŠ, na VVŠ však podíl studentů těchto studijních programů nedosahuje ani 35 %.

Kromě těchto „tvrdých“ dat, která je možno získat a doložit ze statistik, jsou další úvahy o úloze a významu SVŠ v systému terciárního školství v České republice často pouze v oblasti spekulací. Je ovšem zřejmé, že veřejnost přijala existenci soukromého školství (nejen v oblasti vysokých škol) pozitivně a tyto školy se staly nedílnou součástí nabídky vzdělávání. Na druhé straně koncentrace SVŠ pouze na několik studijních programů, při stále ostřejší konkurenci, dané klesajícími počty potenciálních studentů vzhledem k nepříznivému demografickému vývoji, může znamenat vážné potíže těch SVŠ, které si nedokáží včas vybudovat odpovídající pedagogické zajištění výuky interními učiteli a takovou strukturu studijních oborů, která umožňuje komplementaritu výuky.

Zajímavý je také fenomén, který se v ostatních vyspělých zemích, zejména v USA, začal rozvíjet od 70. let 20. století. Koexistence veřejných a soukromých škol tam fungovala velmi dobře po dlouhá léta, ovšem i soukromé VŠ původně fungovaly na neziskovém principu, tedy veškeré zisky byly převáděny zpět do rozvoje školy, případně do jejího rezervního fondu. Od 70. let jsou však stále častější soukromé vysoké školy zakládány nebo přecházejí na ziskový princip, „for profit“. V současné době existují v USA celé řetězce na zisk zaměřených SVŠ, které nabízejí studium na čistě komerční bázi stovkám tisíc studentů. Hlavní rozdíl mezi školami „not for profit“, ať již veřejnými nebo soukromými a těmi na zisk zaměřenými, spočívá v jejich rozdílném přístupu k oblasti vědy a výzkumu. Neziskové školy obvykle věnují až 30 % příjmů ze školného, z grantů a darů na vědu a výzkum, školy, které jsou zaměřeny ziskově, do vědy a výzkumu investují minimálně a naopak věnují mnohem větší procento výdajů na marketing a nábor studentů.

Zákon č. 111/1998 Sb. umožnil v České republice od samotného počátku rozvoj obou forem SVŠ, tedy té neziskové i formy zaměřené na zisk. Rozdíl je patrný podle toho, zda SVŠ byla ustavena jako nezisková obecně prospěšná společnost (pak má za názvem školy zkratku o.p.s.) nebo jako firma, jejímž cílem je tvorba zisku, která může mít formu buď společnosti s ručením omezeným (spol. s r.o.) nebo akciové společnosti (a.s.). Mezi českými SVŠ existují všechny tři formy, převažují o.p.s. a s.r.o. Zároveň je nutno zdůraznit, že toto rozčlenění je pouze orientační a neznamena, že by ziskově orientovaná SVŠ nemohla investovat do vědy a výzkumu.

10 letech existence VŠH

Po tomto obecném úvodu se pokusím zařadit do soustavy českého vysokého školství Vysokou školu hotelovou v Praze, s. r. o. (VŠH). VŠH patří mezi 3 nejstarší české SVŠ, které získaly státní souhlas a začaly výuku v bakalářském studijním oboru již v akademickém roce 1999/2000. První studijní skupina oboru *Hotelnictví* čítala 76 studentů a stala se základem velmi úspěšného rozvoje školy. Ostatní studijní obory, kombinované studium a navazující magisterské studium, na sebe nenechaly dlouho čekat a tak rok 10. výročí svého založení slaví VŠH s uceleným portfoliem 5 akreditovaných bakalářských a 3 navazujících magisterských studijních oborů, programem Dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků (DVPP) a studiem MBA, v obou případech se zaměřením na hlavní studijní obor školy, tedy *Gastronomii, hotelnictví a turismus*. V roce 10. výročí má VŠH okolo 2 500 studentů, převážně v prezenční formě studia; hlavní zájem studentů je o nosný obor, *Hotelnictví*, ale své zájemce si našly i další studijní obory, které doplňují celý vějíř oborů napojených na hlavní obor, jako jsou například obory *Management destinace cestovního ruchu* nebo *Management dopravních služeb*.



Od ostatních SVŠ se VŠH odlišuje zejména svým nosným oborem. V nabídce SVŠ i některých VVŠ převládají, jak již bylo výše naznačeno, obory převážně z oblasti ekonomických, humanitních a společenských věd, kde si jednotlivé školy konkurují. VŠH svým zaměřením především na *Hotelnictví* také patří do této skupiny, avšak zároveň se vymyká, neboť stejný studijní obor sice nabízí i několik dalších soukromých i veřejných VŠ, ale ve struktuře, která je co do množství nabízených odborných předmětů a zapsaných studentů výrazně odlišná. Investice do vybavení laboratorních kuchyní a dalšího nezbytného zařízení pro výuku *Hotelnictví* jsou poměrně značné a zejména pro začínající SVŠ téměř prohibitivní. VŠH tak má do určité míry monopol na tento studijní obor a v počtech zájemců se to každým rokem projevuje, neboť i bez výrazné reklamní kampaně se daří maximálně naplňovat žádoucí počet studentů (vzhledem ke kapacitě budovy školy a odborných pracoven). Pokud má někdo zájem o studium, zaměřené na gastronomii a hotelnictví, v naprosté většině případů se zapíše ke studiu na VŠH.

Přestože byla VŠH založena jako společnost s ručením omezením, podstatná část příjmů ze školného směřuje zpátky do zkvalitnění výuky i zlepšení infrastruktury a studijních podmínek. VŠH od počátku budovala vlastní kvalitní pedagogický sbor, doplněný o externí odborníky. Důraz na kvalitu pedagogického působení byl zdůrazněn založením Výzkumného centra (2005), které se zabývá výzkumnými projekty – momentálně řešením dlouhodobého projektu MMR WD-37-07-2, nazvaného „Výzkum domácího a příjezdového zahraničního cestovního ruchu ve vztahu ke zmírnění společensko-ekonomických disparit“. Tento výzkum navazuje na předcházející úspěšně vyřešený a obhájovaný projekt WA-037-05-Z06 „Návrh systematického výzkumu cestovního ruchu v České republice se zvláštním zřetelem na kraje“. Úspěch při řešení tohoto projektu byl zřejmě odrazovým můstkem pro vítězství ve výběrovém řízení na stávající projekt. Na jeho řešení se podílejí kromě pracovníků Výzkumného centra a pedagogů VŠH rovněž odborníci z jiných VŠ i z praxe.

Právě existence výzkumu a význam, který je vědě na VŠH přikládán, je jedním z momentů, které představují příslib dalšího rozvoje. Důraz na kvalitu je vedením školy chápán jako podmínka sine qua non další existence školy a jejího rozvoje. Kromě důrazu na kvalitu pedagogického sboru jsou nemalé prostředky investovány také do infrastruktury školy. Původní sídlištní devítiletka se změnila v moderní čistou a světlou budovu, plně vybavenou nejmodernější multimediální technikou v nově vybudovaných posluchárnách a učebnách, bezdrátovým internetovým připojením v celé budově, odbornými laboratořemi pro výuku hotelových a gastronomických předmětů. Rodiče zájemců o studium i návštěvy včetně zahraničních nešetří slovy uznání a škola tak i svým vzhledem naplňuje představu kvalitní moderní školy.

Perspektivy rozvoje VŠH

U SVŠ, která je financována zcela ze školného, není bez zajímavosti, že od svého založení nikdy nezvýšila školné. Svědčí to nejen o správně nastavených parametrech již od počátku, ale také o efektivním fungování. V roce 10. výročí existence soukromých vysokých škol je VŠH jedním z příkladů, že soukromé vysokoškolské vzdělávání má v soustavě terciárního vzdělávání své místo. A pokud jde o klíčové otázky, jejichž zodpovězením jsme podmínili analýzu úspěšného založení SVŠ? V případě VŠH by odpovědi po deseti letech existence školy mohly vypadat následovně:

- Představa o počtu studentů školy je již několik let plněna. Stávajících zhruba 2500 studentů vyčerpává faktickou kapacitu budovy školy a odborných učeben. Kromě toho jde o počty, které uvádějí i renomované hotelové školy v zahraničí, protože takto specializovaná škola nikde nemá tendenci stát se školou masovou.
- Mezi uchazeči o studium, zejména v oboru *Hotelnictví*, převažují ti, kteří mají poměrně jasnou představu, proč si vybrali právě tento studijní obor. S ohledem na klesající demografickou křivku je žádoucí případný výpadek počtu domácích uchazečů nahradit za-



hraničními zájemci a nabídkou celoživotního vzdělávání ve specializovaných odborných předmětech pro širší veřejnost.

- Vedení VŠH dlouhodobě pečuje o co nejkvalitnější složení pedagogického sboru. Zhruba třetina interních učitelů jsou v kategorii profesorů a docentů. Na druhé straně, pokud nedojde k úpravě vysokoškolského zákona v tom směru, aby po splnění požadavků akreditovaného kariérního řádu mohly vysoké školy jmenovat vlastní docenty a profesory, bude situace VŠH obtížně řešitelná, neboť v České republice nelze habilitovat v oboru Gastronomie, hotelnictví a turismus. Tento obor byl nově zřízen v roce 2003 a nemá proto (s výjimkou oboru Cestovní ruch) své doktorské studium ani příslušné držitele profesorských a docentských hodností, kteří by mohli případný kariérní postup pro vhodné kandidáty zaštitovat a vést.
- VŠH nemá ambice dále rozšiřovat stávající portfolio nabízených studijních oborů. Jediný studijní obor, který by bylo nutné doplnit, je doktorské studium oboru *Gastronomie a Hotelnictví*, což by umožnilo vychovávat vlastní pedagogy pro budoucí rozvoj školy a oboru vůbec.
- V souladu s neustále rostoucím tlakem zahraničních studentů a vzhledem k počtům studentů ze zahraničí, přijíždějících prostřednictvím programu ERASMUS bude od příštího akademického roku otevřeno studium oboru *Hotelnictví* v anglickém jazyce. VŠH by se tím zařadila mezi renomované zahraniční hotelové školy (např. Hotelschool The Hague, Hotelová škola v Lausanne a mnohé další), které vyučují srovnatelný program pouze v angličtině.
- VŠH je i při neměnné výši školného plně finančně soběstačná.
- Každá instituce, ať jde o výrobní podnik nebo školské zařízení, by měla mít své poslání a vizi. Posláním VŠH je nepochybně poskytovat vysokoškolské vzdělávání ve studijních oborech, které nabízí, v co nejvyšší kvalitě, s přihlédnutím k poznatkům vědy a výzkumu v daném oboru a požadavkům praxe.
- K tomu se váže i vize školy – neustále sledovat vývoj a být srovnatelný s těmi nejlepšími v Evropě. Jedině tak může VŠH projít následujícími deseti lety stejně úspěšně, jako se jí to podařilo v těch prvních.

Bez recenze – vyžádaný příspěvek

Kontaktní adresa:

Doc. Ing. Štěpán Müller, CSc.

Rektor

Vysoká škola hotelová v Praze 8, s. r. o.

Svídnická 506

181 00 Praha 8

Česká republika

E-mail: rektor@vsh.cz

Tel.: 00420 283 101 121

Návrat na obsah



VÝJIMEČNOST KATEDRY HOTELNICTVÍ

EXCEPTIONALITY FOR DEPARTMENT OF HOTEL MANAGEMENT

Pavla BUREŠOVÁ

Resumé: *Hotelnictví je specifický obor nabízející mnoho rozmanitých služeb, u kterých lze ihned využít zpětnou vazbu na ověření kvality a splnění očekávání (potřeb, požadavků) klientů. Cílem katedry hotelnictví je vytvořit ve VŠH profesionální prostředí, které se přibližuje praxi a připraví manažery na jednotlivé pozice jak pro současné, ale zejména pro budoucí hotelnictví. Absolventi musí odpovídat požadavkům hotelového a gastronomického odvětví. Odborné vědomosti, společenské dovednosti, všestranný přehled, ochota učit se stále novým trendům a flexibilita budou nosnými pilíři moderního podnikání, s cílem přizpůsobovat se požadavkům zákazníků s uměním modifikovat stávající a vytvářet nové – kvalitní služby.*

Studentům jsou poskytovány relevantní odborné informace korespondující s potřebami praxe. S tím plně koresponduje současná koncepce bakalářského studia zaměřeného na primární dovednosti, která se plně osvědčila.

Klíčová slova: *hotelnictví, gastronomie, odbornost, kvalita*

Keywords: *hospitality management, gastronomy, expertness, quality.*

Úvod

Katedra hotelnictví vznikla před deseti lety jako základ odbornosti při Vysoké škole hotelové, která byla jednou z prvních soukromých vysokých škol působících v ČR. Katedra má akreditované obory: Hotelnictví (bakalářské studium) a Management hotelnictví a lázeňství (magisterské studium). Program, koncepce, ale i vyučovací metody jsou diametrálně rozdílné od jiných kateder a to jak na VŠH, ale také na jiných – veřejných a státních i soukromých vysokých školách s tradičním studijním programem. Deset let úspěšného fungování vybízí k malému zamyšlení nad otázkou specifčnosti katedry hotelnictví.

Vznik katedry hotelnictví

Katedra hotelnictví je jedinou svého druhu v ČR a její vznik a vývoj úzce souvisí se založením Vysoké školy hotelové v Praze (VŠH). Důvody vzniku VŠH si vyžádala potřeba chybějících hotelových manažerů. Poslední desetiletí minulého století bylo hektické ve všech oblastech podnikání a velké změny probíhaly i v oboru hotelnictví a gastronomie – spojené se vznikem nových podnikatelských příležitostí. Kvantitativně i kvalitativně vzrostla materiální základna gastronomických a hotelových služeb, která roste i nadále. Neustále se objevovaly nové koncepty a nová gastronomická pojetí. Hosté mají nepřehledné množství nabídky služeb včetně národních i regionálních kuchyní.¹ Po roce 1989 vznikalo v ČR mnoho středních hotelových a gastronomických škol, které jsou vesměs zaměřeny na základní znalosti a dovednosti týkající se přípravy a servis pokrmů a nápojů, ale i další základní činnosti v jednotlivých provozech. Vývoj hotelového segmentu však ukázal, že bude poptávka i po dalších pracovnících, s širší orientací na plánování hotelového produktu, řídicí procesy, metody, prostředky a cesty realizace produktu. Uvedené poznatky nelze na střední škole splnit.²

Studium hotelnictví, pohostinství a gastronomie na vysokoškolské úrovni má v mnoha zemích již dlouholetou tradici. VŠH využila dlouhodobě vyzkoušený a úspěšně fungující vzdělávací systém a spojila se s hotelovou školou v Haagu. Společně pak (v průběhu pěti let) byl vytvořen bakalářský studijní program. VŠH tak mohla začít naplňovat cíle a od 1. 9. 1999 mohla

¹ Čertík, M.: Hotelové školství v ČR a ve světě; Czech Hospitality and Tourism Papers 9/2009, str. 14, ISSN 1801-1535

² Čertík, M.: Hotelové školství v ČR a ve světě; Czech Hospitality and Tourism Papers 9/2009, str. 16, ISSN 1801-1535



připravovat první studenty.³ Ve stejném roce zahájila svou činnost katedra hotelnictví, která se stala základnou pro získávání hotelové a gastronomické odbornosti vedoucí k profílaci absolventů. Vývoj a dynamičnost v resortu hotelnictví a zejména v gastronomii dal podnět k přehodnocení stávající situace a vytvoření nové koncepce, směrem k posílení hlavního vyučovaného oboru na VŠH, čímž je hotelnictví. Jak uvádí J. Jindra obor Hotelnictví studuje v bakalářském programu – téměř 60% a magisterský obor Management hotelnictví a lázeňství – cca 70%.⁴

Od 1. 9. 2008 se vyčlenilo hotelnictví a gastronomie od cestovního ruchu a došlo tak ke vzniku dvou samostatně fungujících kateder a to katedry cestovního ruchu a katedry hotelnictví. Katedra hotelnictví má v současné době 13 pedagogů, z toho 8 interních a 5 externích.

Cílem odborného vzdělávání na katedře hotelnictví je vychovat a připravit odborníky pro manažerské funkce zejména v hotelnictví a gastronomii. Studentům jsou poskytovány relevantní odborné informace korespondující s potřebami praxe. Součástí vzdělávání je získání elementárních odborných dovedností, které jsou implementovány ve cvičeních jednotlivých předmětů. Absolventi pak mohou být zařazováni na jednotlivé provozy v hotelnictví, které se liší způsobem řízení, ale také velikostí. S tím souvisí nabídka služeb, ale i požadavky na kvalifikační profil pracovníků v jednotlivých úsecích: recepce, ubytovací úsek, prodejní oddělení, provozní oddělení Food and Beverage, banketní a cateringové služby, úsek výrobního ředitele, obchodní oddělení, marketing, personální oddělení a trénink pracovníků, logistika, technický úsek, kongresové služby, administrativa až po generálního manažera – ředitele. V minulosti bylo nepřijatelné, pokud by ředitel hotelu neprošel hotel od výroby (kuchyň) přes obsluhu v jednotlivých střediscích až po ubytovací úsek. Netolerovala se neznalost některých základních činností. Také dnes je běžné, že „dobrým“ manažerem je člověk, který se orientuje v provozu a ovládá jednotlivé procesy a zejména jejich konsekvence.

Vyučované předměty

Profilujícími předměty zajišťovanými katedrou hotelnictví jsou: Základy hotelnictví a gastronomie, Gastronomické služby, které zahrnují kromě základních služeb také předmět bar a nápoje, Podnikání v gastronomii, Projektování hotelového provozu, Výživa a hygiena, Zbožiznalství, Technologie a řízení v hotelnictví, Vývoj hotelnictví a gastronomie a Teorie výživy. Studentům bakalářských a magisterských studijních programů nabízíme další odbornosti ve formě volitelných předmětů: Sommelier/Enogastronomie (předmětem je umění nakupování, uložení a prodeje vín, posouzení kvality, kultura podávání a konzumace, včetně párování vín s pokrmy), Nauka o víně (od technologie výroby až po servis), Víno ve světě a u nás (rozdílnosti jednotlivých vín v souvislosti s terroir⁵, výrobní technologií a dalšími aspekty ovlivňujícími styl vína), Speciální gastronomie – kulinářství (specializováno na méně tradiční postupy a technologie, na pokrmy z kuchyní Evropy i jiných kontinentů, včetně molekulární gastronomie), Speciální gastronomie – servis (zaměřena na komunikaci s hostem a prodejní dovednosti, tvorbu produktu, dokončování pokrmů a nápojů před hostem, trendy apod.), Nauka o pivě (zabývá se nabídkou, znalostí jednotlivých druhů, servisem a nyní i pivním sommelierstvím).⁶ V anglickém jazyce je vyučován předmět: Wine a Technology of Beverages a v nastávajícím období přibudou další⁷.

³ Čertík, M.: Hotelové školství v ČR a ve světě; Czech Hospitality and Tourism Papers 9/2009, str. 16, ISSN 1801-1535

⁴ Jindra, J.: Vývoj VŠH; Czech Hospitality and Tourism Papers 9/2009, str. 34, ISSN 1801-1535

(1)

⁵ slovo, které se nepřekládá a znamená kombinaci půdních podmínek, klimatických, odrůdové skladba a technologie u vinné réva a vína

⁶ Metodické listy předmětů VŠH

⁷ Studijní program 2008/2009, ISBN 978-80-86578-78-1



Specifické vybavení učeben gastronomických předmětů

Hotelnictví je specifický obor nabízející mnoho rozmanitých služeb, u kterých lze ihned využít zpětnou vazbu na ověření kvality a splnění očekávání (potřeb, požadavků) klientů. Především však půjde o umění modifikovat hotelový produkt. Toho lze dosáhnout správným přístupem ke klientovi, ale také pochopením jednotlivých odborných dovedností a postupů v praxi. Výuka jednotlivých předmětů plně koresponduje s gastronomickým prostředím. Gastronomické služby – servis sdružující hned několik dílčích profesních činností, které si postupně studenti osvojují, vyžadují diametrálně odlišné podmínky pro realizaci výuky než jiný předmět. Teoretické poznatky jsou přednášeny v klasické posluchárně, která je vybavena, stejně jako jinde ITC, audiovizuální technikou apod. Cvičení servisu pak probíhají v malých skupinkách (24 studentů) ve cvičné restauraci, kde studenti nacvičují základní techniky servisu a komunikace s hostem, ale seznamují se také s provozním designem apod. Míchané nápoje se trénují v odborné učebně – baru, který koresponduje svým vybavením s klasickým barem v komerčním prostředí. Míchání nápojů je vyučováno v souladu s pravidly IBA,⁸ s využitím moderních technik a trendů. Sommelierství se vyučuje ve speciálním salonku, který je vybaven inventářem od sklenic, decanterů a dalších pomůcek až po specializované chladicí skříně na víno. Jiné nároky jsou kladeny na předmět technologie řízení v hotelu, jehož součástí je kuchařská výroba, která probíhá v laboratorních kuchyních vybavených moderní kuchyňskou technikou a inventářem. Kromě základu vaření se zde seznamují studenti s aplikací hygienických předpisů, využitím jednotlivých strojů a s novými technologiemi.

Cílem katedry hotelnictví je vytvořit ve VŠH profesionální prostředí, které se přibližuje praxi a připraví manažery na jednotlivé pozice jak pro současné, ale zejména pro budoucí hotelnictví. Absolventi musí odpovídat požadavkům hotelového a gastronomického odvětví. Odborné vědomosti, společenské dovednosti, všestranný přehled, ochota učit se stále novým trendům a flexibilita budou nosnými pilíři moderního podnikání, s cílem přizpůsobovat se požadavkům zákazníků s uměním modifikovat stávající a vytvářet nové – kvalitní služby.

Propojení s praxí

Aby bylo možno naplnit nelehké cíle a jít stále s dobou, je nezbytný kontakt pedagogů s hotelovým a gastronomickým prostředím. Stejně jako se vyvíjí jiná odvětví ve společnosti, vyvíjí se i oblast gastronomie a hotelnictví. Uspěšt mohou jen ti, kteří dovedou sledovat směry vývoje a vstřebávat novinky na trhu. Vzhledem k širokému rozsahu oboru (například jen množství sortimentu surovin pro výrobu pokrmů a nápojů) na úseku F&B⁹ to není vždy lehké. Pracovníci katedry spolupracují s výrobcí potravin a nápojů, s producenty gastronomických a hotelových technologií, designu a s developery. Aktivně komunikují s hotely a gastronomickými podniky při zajišťování odborných exkurzí, získávání praxí studentů, ale zejména při zadávání témat bakalářských a diplomových prací. Neméně významná je spolupráce s odbornými svazy jako např. Asociace číšníků ČR, Asociace kuchařů a cukrářů ČR, Asociace sommelierů ČR, kde se katedra zapojuje také při organizování odborných soutěží. Vysoká odbornost pedagogů je v oblasti eno-gastronomie. Zástupce katedry je certifikovaným posuzovatelem vín dle norem ISO – s aktivní účastí při hodnoceních na místních i mezinárodních soutěžích.

Katedra hotelnictví pravidelně pořádá Workshopy a semináře v prostorách VŠH, ale i jinde. Mezi úspěšné semináře lze zařadit: Fondue v gastronomii, Kultura & Enologie & Gastronomie, Molekulární gastronomie, Trendy v enogastronomii, Jak dostat hosta do restaurace a jak ho tam udržet, bylo téma workshopu pro hoteliéry a gastronomy (4/2009), Sommelier a enogastronomie na Masarykově univerzitě v Brně (5/2009).

⁸ Mezinárodní barmanská asociace

⁹ Food and Beverage manager (manažer řídící provoz stravovacího úseku)



Odborné publikace a učební texty

Vzhledem ke specifičnosti oboru a absenci odborných publikací vzniklo na katedře hotelnictví 11 odborných skript, která jsou využívána při studiu. Jsou to: Enologie a odborná degustace; Food & Beverage management; Gastronomické služby – servis; Hotelové podnikání a integrační procesy; Pivo; Projektování hotelového provozu; Sommelier v současné české gastronomii; Výrobní technologie; Výživa a hygiena ve stravovacích službách; Vybrané kapitoly z dějin gastronomie a hotelnictví, Zbožiznalství. Katedra vyučuje převážně podle vlastních učebních textů, což je především v kombinovaném studiu zásadní výhoda a ulehčení práce studentů.

Zástupci katedry pravidelně publikují v odborných periodikách: Cucina Italiana, Hotel Revue, Sommelier, Revue pro Restaurant a hotel, GastroNews, Horeca, Food Service, Decanter.

Rozvoj a další vývoj

Katedra hotelnictví započala (v rámci ERASMUS) spolupráci s některými zahraničními školami. V dubnu proběhly výměnné stáže na Univerzitě Matěje Bela na Slovensku – tři odborné semináře, ale i neformální setkání se studenty a pedagogy přispěly k obohacení výuky a interkulturálních vztahů.

Velmi pozitivně byly hodnoceny semináře a cvičení Renatem Cario z partnerské školy ISLA z Portugalska.

Cílem katedry do nadcházejícího období je nabídnout širší rozsah vzdělávání v oboru hotelnictví a gastronomie, pro odbornou veřejnost, formou vzdělávacích kurzů v rámci programů Celoživotního vzdělávání. V následujícím období se připravují semináře s certifikací zaměřené na vzdělávání odborných pedagogů a odborníků z gastronomie na téma: Eno – gastronomie, Sommelier v gastronomii, Barman, Molekulární gastronomie, Společenská etiketa a další.

Změny jsou připraveny také v nabídce bakalářského studijního programu. V akademickém roce 2009/10 bude rozšířena nabídka odborných předmětů v magisterském studiu o banketní a cateringové služby a rozšířena bude výuka odborných předmětů v angličtině.

VŠH získala v krátkém období dobrou pověst v hotelnictví ČR i v zahraničí. Cílem katedry je udržet a ještě zvýšit kvalitu odborného vzdělávání tak, aby se stala vlajkovou lodí VŠH.

Seznam použité literatury:

- (1) Čertík, M.: Hotelové školství v ČR a ve světě; *Czech Hospitality and Tourism Papers* 9/2009, str. 14, ISSN 1801-1535
- (2) Čertík, M.: Hotelové školství v ČR a ve světě; *Czech Hospitality and Tourism Papers* 9/2009, str. 16, ISSN 1801-1535
- (3) Jindra, J.: *Vývoj VŠH*; *Czech Hospitality and Tourism Papers* 9/2009, str. 34, ISSN 1801-1535
- (4) Metodické listy předmětů VŠH
- (5) Studijní program 2008/2009, ISBN 978-80-86578-78-1
- (6) <http://www.vsh.cz/cz/studovna-a-knihovna-nav56/>

Recenzoval

Ing. Blanka Zimáková (VŠH v Praze 8, spol. s r. o.)

Kontaktní adresa

Ing. Pavla Burešová
Katedra hotelnictví
Vysoká škola hotelová v Praze 8, s. r. o.
Svídnická 506
181 00 Praha 8
E-mail: buresova@vsh.cz
Tel.: 00420 283 101 176

Návrat na obsah



IT V ODBORNÉM VZDĚLÁVÁNÍ EKONOMŮ A MANAŽERŮ PRO EVROPSKOU DIMENZI

IT IN PROFESSIONAL EDUCATION OF MANAGERS AND ECONOMISTS FOR THE EUROPEAN DIMENSION

Jiří DOSTÁL

Resumé: Příspěvek řeší otázky integrace IT do manažersko-ekonomického vzdělávání, jelikož se informační technologie staly hlavním faktorem v téměř každém aspektu naší společnosti. Manažeři a ekonomové všech úrovní by měli mít výborné znalosti o IT. Jen tak budou schopni plně využít jejich potenciálu.

Klíčová slova: informační technologie, odborné vzdělávání, management, ekonomie, business škola.

Keywords: information technology, professional education, management, economics, business school.

Úvod

Při vzdělávání ekonomů a manažerů pro evropskou dimenzi je žádoucí, aby prošli během studia povinnými a volitelnými disciplínami zaměřenými na informační technologie, které budou stále aktuální a budou odpovídat současným trendům a potřebám praxe. To umožní studentům osvojit si kompetence, které napomohou využívání veškerého potenciálu moderních informačních a komunikačních technologií v každodenní praxi. Jen takoví absolventi se mohou úspěšně prosadit na trhu práce a přispívat ke konkurenceschopnosti společnosti jako celku.

Permanentní inovace vzdělávacího obsahu je dána podstatou a charakterem oboru informatika, kde jde vývoj velmi rychlým tempem kupředu, ať už se jedná o hardwarovou anebo softwarovou oblast. Pokud máme vychovávat konkurenceschopné ekonomy a managery na evropské úrovni, je nutné u nich během studia vytvářet a rozvíjet příslušné IT kompetence odpovídající aktuálním trendům. To potvrzují i slova vedoucího katedry informačních technologií na VŠE J. Voříška (1), který pro tisk uvádí "Česká republika se může stát zemí, kde budou ve velkém rozsahu produkovány IT služby s vysokou přidanou hodnotou." "Abychom tuto příležitost nepromarnili, musí vysoké školy vzdělávat dostatečný počet IT odborníků, kteří budou mít znalosti odpovídající požadavkům trhu. To vyžaduje změnu přístupu vysokých škol k výuce," dodává.

Výzkumné studie ukazují, že firmy v České republice hledají absolventy s širokým spektrem znalostí v oblasti IT, ale kladou také významný důraz na schopnost komunikace, týmové práce, prezentace a základní orientaci v dalších disciplínách, které mají vztah k ekonomice a podnikání. Požadavky na široké spektrum znalostí nastupujících absolventů jsou typické zejména pro malé a střední podniky. Firmy samy předpokládají i nutné pravidelné doškolení absolventů v prvních letech po nástupu do zaměstnání. Z toho vyplývá, že výhodnější postavení na trhu práce mají absolventi víceoborových studií, kteří mají dobré znalosti z IT a k tomu alespoň přehledové znalosti z jiné oblasti (ekonomie, management, bankovníctví, logistika, výroba, obchod apod.).

Charakter předmětů zaměřených na IT vyučovaných na MVŠO

V následujícím textu jsou stručně charakterizovány vybrané předměty zaměřené na informační technologie, které jsou zároveň součástí akreditovaného studijního programu B6208 Ekonomika a management v různých oborech - 6208R086 Podniková ekonomika a management, 6208R131 Management a ekonomika ve veřejném sektoru, 6209R027 Podnikové informační systémy.



INFORMATIKA PRO EKONOMY 1

Jedná se o předmět, který absolvují všichni studenti v prvním semestru bakalářského studijního programu. Předmět studenty systematicky uvádí do světa informačních technologií s akcentem na využití v ekonomicko-managerské sféře. Jeho významným cílem je syntéza poznatků získaných v předchozím studiu, zejména na středních školách a vyšších odborných školách. V některých případech jsou vstupní znalosti studentů na velmi odlišné úrovni, rozsahu a hloubce porozumění.

Studenti po absolvování tohoto předmětu získají aktuální přehled o nejnovějších technologiích a metodách jejich aplikace. Je realizován formou přednášek a cvičení. Cvičení jsou organizována v počítačové učebně a náměty odpovídají současnému stavu prostředků ICT. Součástí jsou odborné exkurze na významná pracoviště v oboru. Studenti se seznamují s novinkami rovněž prostřednictvím referátů a hostujících specialistů.

INFORMATIKA PRO EKONOMY 2

Uvedený předmět je opět povinný a absolvují ho všichni studenti v druhém semestru bakalářského studijního programu. Je koncipován tak, aby studenti získali znalosti o síťových technologiích a dokázali získané znalosti vhodně využívat v praxi.

Výuková témata: přehled a klasifikace služeb sítě Internet, komunikace a sdílení znalostí v počítačových sítích, vrstevná architektura, model klient – server, síťová etika – bezpečnost dat, pravidla provozu, přístupové metody, integrace prostředí, nastavení vzdálené komunikace, technologie severů, přenosová média, integrita a důvěrnost přenosů dat, služby sdílení zdrojů, přenosy souborů, protokoly umožňující provozování základních služeb internetu na mobilních telefonech, pagerech a dalších bezdrátových médiích.

Cvičení je organizováno v počítačové učebně s náměty odpovídajícími požadavkům praxe. Studenti se seznamují s novinkami v oboru a metodikou vedení rozsáhlých implementačních projektů.

INFORMATIKA PRO EKONOMY 3

Tento volitelný předmět je určen pro studenty libovolných bakalářských oborů. Jeho úkolem je seznámení studentů s problematikou použití základních programů kancelářského balíku Microsoft Office (Word, Excel, PowerPoint a Internet Explorer). V souladu s požadavky praxe je předmět koncipován tak, aby u studentů vytvořil příslušnou teoretickou bázi poznatků, která vyúsťuje do praktické aplikace. Tímto způsobem budou u studentů vytvořeny požadované znalosti a dovednosti v používání výše uvedených aplikací tak, aby je mohli využívat již při psaní seminárních, bakalářských a jiných prací.

PROVOZ INFORMAČNÍCH TECHNOLOGIÍ 1

Předmět je určen pro studenty oboru Podnikové informační systémy, tj. pro budoucí IT managery. Studenti se v průběhu výuky seznamují s principy komunikace v síti Internet (služby, adresování, domény, webová místa). Pracují s touto sítí nejen jako řadoví uživatelé, ale aktivní tvůrci a správci obsahu. Jedná se o průřezový předmět, který vytvoří u studentů znalostní bázi, kterou mohou dále rozvíjet ve volitelných předmětech anebo formou informálního vzdělávání.

Při tvorbě webových stránek je ve výuce využíváno programovacích a skriptovacích jazyků HTML, DHTML, JavaScript, kaskádových stylů, WML a PHP (struktura, popis značek, způsoby implementace). V závěru výuky studenti zpracovávají projekt, který spočívá ve vytvoření webové prezentace fiktivní firmy.

PROVOZ INFORMAČNÍCH TECHNOLOGIÍ 2

Studenti se ve výuce seznamují se základními principy vytváření, zpracování a prezentování grafických a textových informací. Základním cílem je naučit studenty vytvářet



profesionální firemní prezentace anebo prezentace zaměřené na využití ve veřejné správě. Pracují s prezentačním programem Microsoft PowerPoint, který používají pro vytváření, úpravu a publikování různých typů prezentací. Seznamují se s jednotlivými částmi tohoto softwarového prostředí a ihned aplikují získané znalosti a dovednosti. Dále se seznamují s problematikou tvorby a užití multimediálních médií, použitím disků CD, DVD, VCD. Pracují s videostřížnou Pinnacle studio 10, které používají k vytváření, úpravě a distribuci videosekvencí a animací. Na závěr předmětu studenti zpracovávají několikaminutový videopořad představující vybraný podnik anebo jeho produkty.

MODERNÍ DATOVÉ PŘENOSY

Tento předmět zahrnuje výuku o vybraných prostředcích pro přenos textové, zvukové a obrazové informace v prostředí podnikových systémů se zaměřením na moderní bezdrátové technologie. Studenti jsou seznamováni s možnostmi rozšiřování síťových struktur podnikových a firemních sítí na základě rádiových a optických pojítek a využitím bezdrátových přenosů pro mobilní zařízení. Cílem je získat uživatelské i tvůrčí zkušenosti v oblasti bezdrátových technologií v podmínkách firem a podniků. Důraz je kladen na prezentace větších celků, na implementace a na odbornou (panelovou) diskusi v bezdrátových komunitách jednotlivých pracovních týmů.

PODNIKOVÉ INFORMAČNÍ SYSTÉMY 1

Předmět je zaměřen na procvičení ekonomických funkcí a výpočtů na příkladech v tabulkovém editoru Microsoft Excel. Navazuje na problematiku řešenou v předmětu Informatika pro ekonomy 3 (modul 2 - Microsoft Excel). Předmět je určen pokročilejším uživatelům především pro potřeby ekonomické praxe, kteří v Excelu pracují a používají běžné nástroje (filtry, základní výpočty – vzorce a funkce, formátování tabulek apod.), kteří chtějí svou práci zefektivnit a poznat některé nové nástroje a funkce pro tvorbu nejrůznějších modelů, přehledů a analýz. Studenti se naučí na praktických příkladech používat nástroje a funkce Excelu pro efektivní analýzu dat, tvorbu složitějších modelů a přehledů.

PODNIKOVÉ INFORMAČNÍ SYSTÉMY 2

Předmět je zaměřen na způsoby využití softwarových aplikací spolupracujících s databázemi s přesahem do ekonomické sféry. Studenti budou postupně seznamováni se strukturou a uspořádáním databázových systémů a možnostmi vyhledávání informací. Dále pak s jednotlivými softwarovými produkty umožňujícími vytváření, úpravu a distribuci databázových systémů. Primárně se předmět zaměřuje na využití databázových systémů v podnikové sféře s přímou vazbou na jejich vizualizaci.

Výuková témata: databázové systémy a jejich provoz, typy a členění databázových systémů (pro relační databáze, pro pořadové databáze), typy databází a jejich struktura, softwarové nástroje pro vývoj a úpravu databází, dotazovací jazyky SQL, LISP, aplikační software pro vývoj databází, MS Access a jeho použití, nástavby databázových systémů, účetní a skladové systémy postavené na databázích, implementace databázových aplikací platformy Windows a jejich údržba.

ÚVOD DO SOFTWAROVÝCH KONSTRUKCÍ

Posluchači se v tomto předmětu seznamují se základními konstrukcemi softwarových nástrojů, se kterými se seznámili v průběhu studia. Předmět se zabývá problematikou algoritmizace v prostředí programovacích jazyků s ohledem na možné uplatnění těchto znalostí pro tvorbu vlastních programů.

Základy algoritmizace úloh umožní studentům hlubší vhled do problematiky používání a spravování výpočetní techniky. Poskytne jim přehled o možnostech operačních systémů i možnosti jednotlivých aplikací postavených na technologii API funkcí.



E-GOVERNMENT

Předmět je zaměřen na problematiku e-governmentu a jeho uplatňování v praxi. Fungující e-government přináší celou řadu výhod, a to jak pro občana, kterému velice zjednoduší jednání s úřady a ušetří mnoho času, tak pro stát, kterému se zrychlí vnitřní procesy a zvýší se i konkurenceschopnost v globální ekonomice. A protože mnoho těchto procesů pak funguje prakticky automaticky, jedná se také o prostředek mnohem lepší efektivity a transparentnosti. K dosažení těchto cílů slouží právě informační a komunikační technologie.

Závěr

Příspěvek čtenáře seznámil se strukturou přípravy budoucích managerů a ekonomů z hlediska obsahu zaměřeného na informační technologie. Je samozřejmostí, že i v ostatních předmětech zařazených do studijního programu se některá témata problematice IT přibližují, což napomáhá vytvářet vzájemnou provázanost mezi osvojenými poznatky.

Literatura

- (7) *Konkurenceschopnost absolventů IT oborů VŠ a VOŠ na trhu práce v ČR*. Dostupné na <http://www.cssi.cz/cssi/konkurenceschopnost-absolventu-it-oboru-vs-vos-na-trhu-prace-v-cr>.
- (8) ŠTĚDRŇ, B. – MLS, K. *Manažerská informatika I : manažerské řízení a ICT*. 1. vyd. Hradec Králové : Gaudeamus, 2007. 144 s. ISBN 978-80-7041-932-8.
- (9) ROSMAN, P. *Informatika pro ekonomy*. 4. vyd. Zlín : Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, 2008. 250 s. ISBN 978-80-7318-738-5.
- (10) CURTIS, G. - COBHAM, D. *Business Information Systems*. Harlow, England : Pearson Education, 2005. 664 s. ISBN 9780273687924.
- (11) JUŘENČÁK, B. – ROSMAN, P. *Informatika pro ekonomy v příkladech*. 1. vyd. Zlín : Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, 2006. 197 s. ISBN 80-7318-437-0.
- (12) TVRDÍKOVÁ, M. *Aplikace moderních informačních technologií v řízení firmy : nástroje ke zvyšování kvality informačních systémů*. 1. vyd. Praha : Grada, 2008. 173 s. ISBN 978-80-247-2728-8.
- (13) HORNÝ, S. *Vizuální komunikace firem*. 1. vyd., Praha : Nakladatelství Oeconomica, 2004. 134 s. ISBN 80-245-0762-5.
- (14) DOLANSKÝ, V. - MÁDLOVÁ, D. *Informatika a rozhodování v podnikání*. Praha : Průmyslové vydavatelství a nakladatelství UTRIN, 1991. 24 s. ISBN 80-900127-6-0.
- (15) KALETA, E. *Informační technologie : správa počítačových sítí*. 1. vyd. Praha : Professional Publishing, 2008. 180 s. ISBN 978-80-86946-61-0.
- (16) GÁLA, L. - POUR, J. – TOMAN, P. *Podniková informatika : počítačové aplikace v podnikové a mezipodnikové praxi, technologie informačních systémů, řízení a rozvoj podnikové informatiky*. Praha : Grada, 2006. 482 s. ISBN 80-247-1278-4.

Recenzoval

PhDr. Milan Klement, Ph.D.

Kontaktní adresa:

Jiří Dostál, PaedDr. PhDr. Ph.D.
Moravská vysoká škola, o.p.s. - Ústav informatiky
Jeremenkova 42, 772 00 Olomouc – Hodolany
E-mail: dostalj@mvso.cz
Telefon: + 420 587 332 313

[Návrat na obsah](#)



PEVNÉ MÍSTO VZDĚLÁVÁNÍ DOSPĚLÝCH NA VŠH V PRAZE 8, S. R. O.

FIXED POSITION FOR ADVANCED STUDY ON INSTITUTE OF HOSPITALITY MANAGEMENT IN PRAGUE

Jan CHROMÝ

Resumé: Příspěvek přináší pohled na vzdělávání dospělých na VŠH v Praze 8, spol. s r. o. Jsou v něm popsány studijní obory na VŠH v Praze 8, spol. s r. o., které jsou akreditovány pro kombinované studium. Dále jsou nastíněny některé důvody vzdělávání dospělých a orientačně popsány stávající a plánované cesty pro jeho podporu ze strany VŠH.

Klíčová slova: vzdělávání dospělých, kombinované studium, hotelnictví, cestovní ruch.

Keywords: Further education, advanced study, hospitality management, tourism

Úvod

Dynamický růst celkové vědecké informace lidstva přesáhl již počátkem 19. stol. kapacitu lidské paměti. V návaznosti na to prudce klesá aktuálnost učiva, viz A. Melezinek [1999, str. 34-35]. To jsou jedny z nejdůležitějších faktorů, ovlivňujících nutnost celoživotního vzdělávání. Vývoj znalostí v každém oboru působí tlak na všechny pracovníky, kteří se chtějí udržet na špičkové úrovni po stránce svých znalostí a schopností. Nejen manažeři a špičkoví pracovníci firem podnikajících v oboru hotelnictví a cestovního ruchu proto projevují zájem o různé způsoby celoživotního vzdělávání.

Studium

Jednou z možností vzdělávání je absolvování vysoké školy, kdy student získá znalosti dané profilem absolventa, a ty komplexně odpovídají nejmodernějším znalostem daného oboru. Až do roku 1999, kdy byla založena Vysoká škola hotelová v Praze 8, spol. s r. o., neexistovala v České republice žádná vysoká škola, která by poskytovala v oboru hotelnictví kompletní vysokoškolské vzdělání.

První studenti pro kombinované studium byli na VŠH přijati v roce 2000. Vývoj počtu studentů kombinovaného studia od jeho založení do roku 2009 je zachycen v tabulce 1, upravené podle J. Jindry [2009, str. 34] a zasedání Akademické rady ze dne 12.5.2009.

Rok	2000/1	2001/2	2002/3	2003/4	2004/5	2005/6	2006/7	2007/8	2008/9
Studentů KS	118	207	348	474	513	661	886	912	1039

Tab. č. 1: Vývoj počtu studentů kombinovaného studia na VŠH v Praze 8, spol. s r. o.

Z uvedené tabulky je zřejmé, že vedení VŠH věnuje mimo denního studia vysokou pozornost také studentům z praxe, kteří dříve (před rokem 1999) neměli možnost studovat obor hotelnictví, a v tomto oboru pracují nebo podnikají. Důvody jejich studia spočívají mimo výše uvedeného vzdělávání a doplňování znalostí na aktuální úroveň také v budování sociálních a ekonomických jistot, případně v úmyslu změnit „svůj“ pracovní obor. To prakticky potvrzuje teoretická východiska popsaná D. Šimkem [např. 1995, str. 98].

V současné době VŠH nabízí kombinované studium ve dvou typech studia:

- bakalářském (874 studentů)
- magisterském (165 studentů)



V bakalářském typu studia nabízí VŠH kombinované studium následujících oborů:

- Hotelnictví – vhodné pro řídicí pracovníky provozů hotelů a ubytovacích zařízení, manažerů restaurací a souvisejících obchodních zařízení, případně pro zájemce o vlastní samostatné podnikání v oboru hotelnictví a gastronomie.
- Management destinace cestovního ruchu - vhodné pro pracovníky destinačního managementu firem zajišťujících služby cestovního ruchu, v marketingových organizacích, mezinárodních institucích cestovního ruchu, v oblasti veřejné správy.
- Marketingové komunikace ve službách - vhodné pro nejen pro pracovníky v oblasti cestovního ruchu, ale ve všech oblastech služeb. Například pro tiskové mluvčí, pracovníky v oboru public relations, ve vydavatelství novin a časopisů, ve firemních časopisech, v rozhlasu a televizi, v oblasti reklamy.
- Management dopravních služeb – pro pracovníky ve firmách zajišťujících dopravní služby, pro pracovníky v cestovních kancelářích, v hotelových řetězcích, ve státní a veřejné správě v oblasti dopravy a souvisejících služeb.

V magisterském typu studia nabízí VŠH kombinované studium následujících oborů:

- Management hotelnictví a lázeňství – toto studium je vhodné pro vrcholové manažery hotelů a ubytovacích zařízení, lázeňských a balneologických provozů, sportovních a relaxačních středisek, gastronomických a stravovacích firem, nebo pro řízení vlastního podnikání v oboru hotelnictví a gastronomie.
- Marketingové komunikace – vhodné pro působení v managementu hotelových řetězců, v komunikačních agenturách, v kulturních a neziskových organizacích, ve státní správě a samosprávě.
- Management prosperity, rizik, auditu a krize – znalosti tohoto oboru využijí krizoví manažeři v podnikatelské i neziskové sféře, v institucích státní a regionální správy, správci konkurzních podstat, likvidátoři, vedoucí pracovníci controllingu, interní auditoři a správci majetku.

Z hlediska popisu vyučovacího systému se vyučující musí zabývat šesti komponentami vzdělávacího procesu, které popisuje podle kybernetické adaptace analýzy P. Heimana např. M. Bílek [2004] nebo A. Melezinek [1982, str. 1-3]. Pojednáme o nich pouze ve stručnosti.

Cíle vyučovacího systému jsou dány učebními plány jednotlivých předmětů, zpracovanými na základě profilu absolventa jednotlivých oborů.

Informace, které by měli studenti získat a začlenit do svých souborů znalostí sledují vytýčené cíle. Popis cílů a předávaných informací je dlouhý a v podstatě shodný pro denní a dálkové studium. Může se mírně lišit v závislosti na dalších komponentách vyučovacího systému.

Největší rozdíly vyplývají ze sociální a psychické struktury studentů obou forem studia.

Studenti kombinované formy jsou již plně vyzrálí po stránce psychické, v čemž se odráží jejich praktické zkušenosti a s nimi související motivace a disciplína.

Jejich pracovní a sociální zařazení je buď pevné a působí tlak na doplnění znalostí, nebo vyžaduje z nějakých důvodů rekvalifikaci.

Obrovskou roli zde hraje také časové uspořádání studia. Studenti kombinované formy absolvují během semestru tři týdenní soustředění a to se pochopitelně odráží zejména v nižším rozsahu praktických cvičení pod vedením vyučujícího. Na druhou stranu mnozí studenti již v oboru dlouhodobě působí a spíše si studiem upřesňují a doplňují strukturu svých znalostí. Proto je



nutné přizpůsobit těmto okolnostem i výuku a další komponenty vyučovacího systému, kterými jsou metody a prostředky.

Studenti kombinované formy jsou nuceni využívat svůj styl učení bez možnosti přímé intervence ze strany učitele viz J. Mareš [1998] a pracovat spíše samostatně. Vyučující VŠH v Praze 8, spol. s r. o. si to uvědomují a snaží se studenty podporovat dostupnými prostředky a metodami.

V první řadě je kladen důraz na dostatek literatury. Jednoznačným dokladem je vydání 105 publikací, které slouží pro výuku, viz P. Attl [2009]. Některé z nich byly vydány opakovaně v aktualizovaném vydání.

Elektronické předávání informací je velmi využíváno zejména studenty kombinované formy.

Studenti všech forem studia mají možnost komunikovat s vyučujícími prostřednictvím emailu a konzultovat jednodušší problémy nebo si dohodnout osobní konzultaci.

K dispozici všem studentům je informační systém VŠH v Praze 8, spol. s r. o. s názvem Evist. V něm jsou dostupné metodické listy všech předmětů a jejich učební plány. Dále je možné vyřizovat touto cestou elektronicky různé žádosti, kontrolovat své studijní úspěchy, přihlašovat se ke zkouškám a získávat celou řadu dalších významných informací.

Vyučující mají možnost využívat Evist k poskytování studijních podkladů svých předmětů studentům a využívají ji.

V současné době je zvažováno zavedení některé z účinnějších forem e-learningu. Rozhodnutí o jeho využívání je zatím podobně jako používání učebních pomůcek ponecháno na příslušných vyučujících. V případě zájmu mohou předávat výukové materiály, programy apod. výše zmíněným způsobem.

Závěr:

Vzdělávání dospělých je ze strany VŠH v Praze 8, spol. s r. o. věnována pozornost. Pedagogové si jsou vědomi specifických podmínek, které toto vzdělávání vyžaduje. Počet studentů kombinované formy je dokladem rostoucího zájmu o vzdělávání dospělých v oborech studia, které VŠH nabízí.

Použité zdroje:

- (1) ATTIL, P.: Ediční činnost VŠH v Praze v letech 1999-2000 in *Czech Hospitality and Tourism Papers: Hotelnictví, lázeňství, turismus*. č.9/2009 Vydavatelství VŠH v Praze 8, spol. s r. o., 2009. ISBN 1801-1535.
- (2) BARTOŇKOVÁ, H., ŠIMEK, D. *Andragogika. Studijní texty pro distanční studium*. Olomouc: FF UP, 2002.
- (3) BENEŠ, M. *Andragogika*. Praha: Grada, 2008. ISBN: 978-80-247-2580-2.
- (4) BÍLEK, M.. *Kartézský přístup v didaktice, axiologická východiska* [online]. 2004 [cit. 2009-05-21]. Dostupný z WWW: <<http://pdf.uhk.cz/kch/plany/programy/p45505.htm>>.
- (5) JINDRA, J. Vývoj Vysoké školy hotelové v Praze. In *Czech Hospitality and Tourism Papers: Hotelnictví, lázeňství, turismus*. č. 9/2009 Praha : Vydavatelství VŠH v Praze 8, spol. s r. o., 2009. ISBN 1801-1535.
- (6) MÁČE, J.: Zpráva o studiu na VŠH na zasedání Akademické rady VŠH v Praze 8, spol. s r. o. dne 12.5.2009.
- (7) MAREŠ, J.: *Styly učení žáků a studentů*. Praha: Portál, 1998. ISBN 80-7178-246-7.
- (8) MELEZINEK, A.: *Unterrichtstechnologie – Einführung in die Medienverwendung im Bildungswesen*. Wien: Springer, 1982. ISBN 3-211-81727-1.



- (9) MELEZINEK, A.: *Ingenieurpädagogik – Praxis der Vermittlung technischen Wissens*. Wien: Springer-Verlag, 1999. ISBN 3-211-83305-6.
- (10) ŠIMEK, D. 1995 Andragogika na pokraji vědy. In: S - obzor, roč. IV, č. 2 - 3, s. 97 - 99. ISSN 1210-6089
- (11) ŽUFAN, J.: Zpráva o celoživotním vzdělávání na VŠH na zasedání Akademické rady VŠH v Praze 8, spol. s r. o. dne 12.5.2009.

Recenzoval

RNDr. Jan Žufan, Ph.D., MBA

Kontaktní adresa:

Ing. Jan Chromý, Ph.D.
Katedra marketingu a mediálních komunikací
Vysoká škola hotelová v Praze 8, s. r. o.
Svídnická 506
181 00 Praha 8
Česká republika
E-mail: chromy@vsh.cz
Tel.: 00420 283 101 124



PŘÍNOS VŠH V PRAZE 8, SPOL. S R. O. PRO STÁT

CONTRIBUTION FROM INSTITUTE OF HOSPITALITY MANAGEMENT IN PRAGUE FOR STATE

Jan CHROMÝ, Jan NOSEK

Resumé: *Príspevek na základě doložitelných údajů ukazuje v hrubých rysech přínos existence VŠH v Praze 8, spol. s r.o. pro ČR.*

Klíčová slova: *soukromá škola, výdaje, přínos, hotelnictví, cestovní ruch*

Keywords: *private school, costs, contribution, hospitality management, tourism*

Úvod

Již dlouhou dobu před založením první soukromé vysoké školy v České republice probíhaly debaty o vhodnosti a důsledcích jejich zařazení do sítě VŠ na různých úrovních, po stránce odborné i laické. Tyto debaty pokračují i v současnosti. Ve svém příspěvku se nechceme pouštět na tenký led a všestranně rozebírat všechny klady a zápory. Soustředíme se pouze na prokazatelná fakta a na znalost Vysoké školy hotelové v Praze 8, spol. s r. o.

Přínos VŠH

Jednou ze základních podmínek pro schválení vzniku vysoké školy s určitým studijním oborem je zcela logicky existence společenské poptávky po absolventu příslušné školy, charakterizovanému profilem absolventa. Splnění takové podmínky má význam pro stát z hlediska vlivu na možnou nezaměstnanost budoucích absolventů. Ani podnikatelsky ze strany dané VŠ by nemělo význam budovat něco, o co nebude potřebný zájem a je to předem odsouzeno k zániku.

Jinak řečeno, měla by existovat nenasyčená společenská poptávka po absolventech určitého oboru. Absolventi tohoto oboru najdou bez problémů zaměstnání. Může přitom jít o obor, který je z hlediska příjmů do státního rozpočtu velmi perspektivní a v některých oblastech dokonce klíčový. Například hotelnictví nebo cestovní ruch. Údaje v tab.1 naznačují pozitivní vývoj počtů hromadných ubytovacích zařízení, lůžek a hostů (záměstků o nabízené služby). Tab. 2 ukazuje vývoj počtu zaměstnanců v cestovním ruchu celkem, z toho v hotelnictví a restauracích.

Ukazatel	2000	2004	2005	2006	2007
Hromadná ubytovací zařízení	7 469	7 640	7 608	7 616	7 845
Lůžka	437 440	433 214	435 993	441 968	451 707
Hosté celkem (tis.)	10 864	12 220	12 362	12 725	12 961

Tab. č. 1: Hromadná ubytovací zařízení cestovního ruchu – zdroj ČSÚ [1]

V cestovním ruchu zaměstnáno	2003	2004	2005	2006
Celkem	228 620	232 097	237 890	239 465
Hotely apod.	33 093	33 418	38 749	39 339
Restaurace apod.	69 484	72 464	73 493	72 349

Tab. č. 2: Zaměstnanost v cestovním ruchu ČR – zdroj ČSÚ [2]



Uvážíme-li, že v ČR je dle ČSÚ [4] 10 467 542 obyvatel, dle ČSÚ [3] 172 560 pokojů v hromadných ubytovacích zařízeních a v nich k 31.12.2007 podle tab. 1 celkem 451 707 lůžek, vychází průměrně, že by téměř každý 60. Čech mohl mít trvale svůj samostatný pokoj v hotelu, přespat najednou by zde mohl téměř každý 23 Čech.

Je-li podle ČSÚ [5] průměrný počet všech zaměstnanců v národním hospodářství 4 828 tisíc osob, a počty zaměstnanců v oblasti cestovního ruchu podle tab. 2, vychází, že 4,96% všech zaměstnanců pracuje v oblasti cestovního ruchu, z toho 0,81% v hotelnictví a 1,5% v restauracích (zbytek v souvisejících službách).

V každém oboru je důležité, aby byl řízen kvalifikovanými odborníky s potřebným speciálním vzděláním a všeobecným rozhledem. Do roku 1999 neexistovala v ČR vysoká škola, která by byla orientována výhradně na hotelnictví a cestovní ruch.

Pokud by poptávku po absolventech určitého (nového) oboru chtěl využít stát, musí velmi zjednodušeně řečeno, vynaložit nemalé finanční částky na jeho zavedení, stavbu či úpravu budov a na potřebné vybavení. Dál musí získat potřebné odborníky pro výuku. Finanční prostředky přitom jdou z peněz daňových poplatníků.

Podobné částky musí pochopitelně vydat i soukromá VŠ. Může jít dokonce o částky vyšší, protože např. nemá k dispozici školní budovu a základní vybavení pro rozšíření výuky o určitý obor. Přitom soukromá VŠ musí finanční prostředky někde získat bez možné podpory státu, např. úvěrem, podnikatelským vkladem apod.

Některé prostředky lze získat i pomocí grantů a dotací. Zde existují rozdíly v neprospěch soukromých VŠ. Instituce, které poskytují granty, dotace apod. logicky budou těžko riskovat poskytnutí větší finanční částky soukromé VŠ, která teprve žádá o akreditaci. Kromě toho, některé ani soukromé VŠ z hlediska nároku neuznávají. Např. FRVŠ je vyhrazen pouze veřejným VŠ, bez ohledu na své zdroje, které v konečném důsledku pocházejí také z daní odvedených soukromými VŠ a jejich zaměstnanci.

Vysoká škola hotelová má oproti jiným VŠ zejména humanitního nebo ekonomického směru vysoké nároky na speciální vybavení potřebné pro výuku některých předmětů z oblasti hotelnictví, gastronomie atd. Navíc musela investovat do stavby poslucháren, a do úprav místností na gastronomické laboratoře.

Nemá význam v tomto příspěvku počítat náklady na běžný provoz VŠH, jako jsou nájem budovy, vytápění, vodné a stočné, elektrická energie apod., přestože jsou značné. Ty si každý umí představit. Bylo by zdlouhavé, kdybychom vyhledávali všechny výdaje na spotřební materiál, „levnější“ učební pomůcky a vybavení. Došli bychom také k vysokým částkám.

Budeme-li se zabývat pouze většími úpravami místností a investicemi do vybavení, dojdeme k následujícím částkám.

V roce 1999 investovala podle účetní dokumentace VŠH do úpravy multimediálně vybavené posluchárny 0,4 mil. Kč.

V roce 2000 VŠH investovala podle účetní dokumentace VŠH do přestavby tělocvičny na dvě auly a do jejich vybavení celkem 7,4 mil. Kč.

V roce 2002 investice do vybavení počítačové učebny podle účetní dokumentace VŠH ve výši 1,2 mil. Kč.

V roce 2003 dosáhly podle účetní dokumentace VŠH investice do nových poslucháren výše 1,6 mil. Kč.



V letech 2004/2005 vybuřovala a uvedla do provozu cvičné ubytovací zařízení a studentům i veřejnosti přístupný restaurant Magnificent. Celkové náklady na přestavbu a vybavení dosáhly částky 5 mil. Kč.

V roce 2006 byly podle VŠH [1] realizovány tyto hlavní investiční akce:

- modernizace studovny, náklady včetně vybavení 0,3 mil. Kč,
- technologické investice 1,2 mil. Kč,
- rozvoj informačních technologií 1,7 mil. Kč,
- nové nábytkové soubory 1,1 mil. Kč,
- investice v kuchyni a do inventáře gastronomického studijního střediska 2,8 mil. Kč,
- přestavba druhého schodiště 0,4 mil. Kč,
- rekonstrukce pěti učeben a souvisejících chodeb 2,1 mil. Kč.

Celkem dle VŠH [1] dosáhly tyto náklady za rok 2006 částku přibližně 9,6 mil. Kč.

V roce 2007 dosáhly dle VŠH [2] náklady na rekonstrukce učeben celkem částku 1,9 mil. Kč.

V roce 2008 byly na VŠH realizovány tyto investiční akce:

- výměna a modernizace výpočetní techniky 1,1 mil. Kč,
- výstavba nového vjezdu do areálu školy 0,6 mil. Kč,
- přestavba a modernizace učeben, opravy stávajícího vybavení 1,7 mil. Kč.

Vysoká škola má zásluhou vhodně směřovaných investic k dispozici kromě standardních tříd také 6 poslucháren se 186 místy, 108 místy, 80 místy, 80 místy, 60 místy a 60 místy, které jsou plně vybaveny multimediální technikou.

Dále má k dispozici špičkovou technikou vybavené gastronomické laboratoře, gastronomickou posluchárnu, cvičné salonky a cvičné hotelové pokoje.

Celkové náklady na zásadní úpravy učeben, pořízení technologického vybavení apod. přesáhly částku 30 mil. Kč. Tato částka byla zcela hrazena z příjmů VŠH v Praze 8, spol. s r. o. bez jakéhokoliv příspěví ze strany státu.

Závěr

V uvedených údajích lze spatřovat obrovský přínos VŠH v Praze 8, spol. s r.o. pro stát, který tak získává odborníky pro zkvalitňování služeb v oblasti hotelnictví a cestovního ruchu, která je vzhledem ke své rozsáhlosti významnou sférou národního hospodářství. Vždyť podíl cestovního ruchu na HDP České republiky se pohybuje kolem 3% (více než 100 mld./rok), viz ČSÚ [6].

Odborníky VŠH v Praze 8, spol. s r. o. vychovává a specializuje bez finančních tlaků na rozpočet MŠMT a bez rizika jeho možného podnikatelského neúspěchu.

Na závěr je třeba připomenout, že uvedené finanční částky jsou převzaty pouze z významných investic a nejsou do nich zahrnuty platby za nájem, veškeré energie, mzdové náklady a běžné provozní náklady.

Vedení VŠH má již nyní připraven plán další modernizace vnitřních a výukových prostor. Pro rok 2009 se předpokládají náklady na tyto modernizace ve výši cca. 3 mil. Kč.

Použití zdroje:

ČSÚ [1]. *Hromadná ubytovací zařízení cestovního ruchu* [online]. 2008 [cit. 2009-04-19]. Dostupný z WWW:

<[http://www.czso.cz/csu/2008edicniplan.nsf/t/6E00499257/\\$File/0001081807.xls](http://www.czso.cz/csu/2008edicniplan.nsf/t/6E00499257/$File/0001081807.xls)>.

ČSÚ [2]. *Zaměstnanost v cestovním ruchu ČR* [online]. 2008 [cit. 2009-04-19]. Dostupný z WWW:

<[http://www.czso.cz/csu/2008edicniplan.nsf/t/6E0049925C/\\$File/0001081813.xls](http://www.czso.cz/csu/2008edicniplan.nsf/t/6E0049925C/$File/0001081813.xls)>



- ČSÚ [3]. *Kapacity hromadných ubytovacích zařízení cestovního ruchu* [online]. 2008 [cit. 2009-04-19]. Dostupný z WWW: [http://www.czso.cz/csu/2008edicniplan.nsf/t/6E00499258/\\$File/0001081808.xls](http://www.czso.cz/csu/2008edicniplan.nsf/t/6E00499258/$File/0001081808.xls).
- ČSÚ [4]. *Lidé a společnost* [online]. 2009 [cit. 2009-04-19]. Dostupný z WWW: http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/lide_a_spolecnost.
- ČSÚ [5]. *Průměrný počet pracovníků v národním hospodářství podle odvětví - Celkem* [online]. 2008 [cit. 2009-04-19]. Dostupný z WWW: [http://www.czso.cz/csu/2008edicniplan.nsf/t/94002362B2/\\$File/310708k2902.XLS](http://www.czso.cz/csu/2008edicniplan.nsf/t/94002362B2/$File/310708k2902.XLS).
- ČSÚ [6]. *Hlavní ukazatele národního hospodářství a cestovního ruchu v ČR v letech 2003-2007*. 2009 [cit. 2009-05-22]. Dostupný z WWW: [http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/tsa_t11_1/\\$File/tsa_t111.xls](http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/tsa_t11_1/$File/tsa_t111.xls).
- ISAAR-F: *Příručka uživatele : I.6. Financování FRVŠ* [online]. 2009 [cit. 2009-04-19]. Dostupný z WWW: <http://www.frvs.cz/Prirucka/ch01s06.htm>.
- ŠELIGOVÁ, Karin. *I v roce 2006 měl cestovní ruch České republiky vzrůstající tendenci : Tisková zpráva* [online]. 2007 [cit. 2009-04-14]. Dostupný z WWW: http://www.czechtourism.cz/files/TZ/cs/14_03_07_cr_vzrustajici_tendence.pdf.
- VŠH [1]. *Výroční zpráva o činnosti Vysoké školy hotelové v Praze za rok 2006* [online]. 2007 [cit. 2009-04-15]. Dostupný z WWW: <http://www.vsh.cz/files/vz2006.pdf>.
- VŠH [2]. *Výroční zpráva o činnosti Vysoké školy hotelové v Praze za rok 2007* [online]. 2008 [cit. 2009-04-15]. Dostupný z WWW: <http://www.vsh.cz/files/vz2007.pdf>.

Recenzoval

RNDr. Jan Žufan, Ph.D., MBA

Kontaktní adresa:

Ing. Jan Chromý, Ph.D.
Katedra marketingu a mediálních komunikací
Vysoká škola hotelová v Praze 8, s. r. o.
Svídnická 506
181 00 Praha 8
Česká republika
E-mail: chromy@vsh.cz
Tel.: 00420 283 101 124

Ing. Jan Nosek
Provozní ředitel
Vysoká škola hotelová v Praze 8, s. r. o.
Svídnická 506
181 00 Praha 8
Česká republika
E-mail: nosek@vsh.cz
Tel.: 00420 283 101 117

Návrat na obsah



PROPOJENÍ VÝZKUMU S VÝUKOU CESTOVNÍHO RUCHU NA SOUKROMÝCH VYSOKÝCH ŠKOLÁCH

RESEARCH IN THE FIELD OF TRAVEL AND TOURISM AND ITS APPLICATION TO INSTRUCTION IN PRIVATE UNIVERSITIES

Petr STUDNÍČKA

Resumé: Příspěvek se zabývá vývojem výzkumu a výuky cestovního ruchu v bývalém Československu. V České republice mapuje situaci před a po zřízení soukromých vysokých škol v roce 1999. Článek reflektuje situaci, kdy vysoké školy plní tři základní aktivity – vzdělávání, výzkum a tzv. službu společnosti.

Klíčová slova: cestovní ruch, vysoká škola, výuka, výzkum, univerzita.

Keywords: tourism, institute, education, research, university.

Úvod

Výuka cestovního ruchu na vysokých školách v bývalém Československu byla zahájena a soustředěna v polovině minulého století na katedrách vnitřního obchodu a veřejného stravování na Vysoké škole politických a hospodářských věd v Praze transformované na Vysokou školu ekonomickou v Praze a na Vysoké škole hospodářských věd v Bratislavě. Následně byla v Bratislavě zřízena Vysoká škola ekonomická a cestovní ruch byl vyučován na Katedře ekonomiky cestovního ruchu a společného stravování Fakulty odvětvových ekonomik VŠE. Od roku 1973 byla výuka cestovního ruchu přezahájena na Obchodní fakultu VŠE Bratislava se sídlem v Banské Bystrici a od roku 1992 zde působí Katedra cestovního ruchu a společného stravování Ekonomické fakulty Univerzity Mateja Bela.

Tradice výzkumu cestovního ruchu byla ovlivněna skutečností, že po vytvoření federativního státu se v Česku koncentroval výzkum především na vnitřní obchod (Výzkumný ústav obchodu v Praze) a na Slovensku na výzkum cestovního ruchu (Ústav pro cestovní ruch v Bratislavě 1965 – 1970, který se v roce 1970 přetransformoval na Výzkumný ústav cestovního ruchu). Na počátku devadesátých let minulého století byl tento ústav zprivatizován a přejmenován na Ústav turizmu. V České republice ani po roce 1993 nedošlo k vytvoření specializované instituce pro výzkum cestovního ruchu. Poprvé v Koncepti státní politiky cestovního ruchu v České republice na období 2007 – 2013 je zmíněna institucionální podpora (zejména Ministerstva pro místní rozvoj ČR) k založení výzkumného pracoviště cestovního ruchu v České republice.

1. Postavení soukromých vysokých škol v českém vysokoškolském systému

Zákon č. 111/1998 Sb., o vysokých školách, umožnil vedle veřejných a státních vysokých škol zřizovat v České republice i soukromé vysoké školy¹⁰, které musí získat souhlas Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy České republiky (dále jen MŠMT). Jednou ze tří prvních soukromých vysokých škol¹¹, které začaly působit v roce 1999, byla i Vysoká škola hotelová v Praze 8, spol. s r. o. (dále jen VŠH), jež byla zřízena k 1. 9. 2009. V té době se jednalo o první specializovanou vysokou školu na oblast hotelnictví, gastronomie a cestovního ruchu v České republice.

¹⁰ Soukromá vysoká škola je právnická osoba, která získala souhlas MŠMT. Je povinna zajistit finanční prostředky pro vzdělávací nebo výzkumnou, vývojovou, inovační, uměleckou a další tvůrčí činnost.

¹¹ Vedle VŠH začaly od roku 1999 působit ještě Evropský polytechnický institut, s. r. o. a Bankovní institut vysoká škola, a. s.



2. Výuka a výzkum cestovního ruchu v ČR v letech 1989 – 1999

Po roce 1989 nastal rychlý rozvoj oboru a po vzniku samostatné České a Slovenské republiky od 1. 1. 1993 zůstala tradice vysokoškolské výuky i výzkumu na Slovensku, které dokázalo této skutečnosti využít a již zmiňovaná banskobystrická Univerzita Mateja Bela je jedinou vysokou školou ve středoevropském prostoru, která má akreditován vedle bakalářského a magisterského i třetí stupeň (doktorského) vysokoškolského studia pro obor Cestovní ruch.

V České republice byla situace podstatně komplikovanější, protože na vysokoškolské úrovni byl cestovní ruch vyučován především na pražské Vysoké škole ekonomické, i když ostatní veřejné vysoké školy se snažily a dodnes usilují o diverzifikaci jimi vyučovaných studijních oborů (např. Obchodní podnikání – Cestovní ruch na Jihočeské univerzitě v Českých Budějovicích, Management cestovního ruchu na Univerzitě Hradec Králové, Rekreologie na Univerzitě Palackého v Olomouci, Hotelnictví na Slezské univerzitě v Opavě, Cestovní ruch na Vysoké škole polytechnické v Jihlavě apod.).

V tomto období nelze o výzkumu cestovního ruchu téměř hovořit.

3. Výuka a výzkum cestovního ruchu na SVŠ v ČR v letech 1999 – 2009

3.1 Výuka

V prvopočátku existovaly v České republice tři soukromé vysoké školy se speciálním zaměřením na cestovní ruch (VŠH¹², Vysoká škola cestovního ruchu, hotelnictví a lázeňství a Vysoká škola obchodní – všechny se sídlem v Praze). Později byla zřízena ještě Vysoká škola obchodní a hotelová v Brně a Vysoká škola cestovního ruchu a teritoriálních studií v Praze věnující se prioritně cestovnímu ruchu. Z ostatních soukromých vysokých škol mají z oblasti cestovního ruchu akreditovány studijní obory i Univerzita Jana Amose Komenského v Praze či Vysoká škola logistiky v Přerově.

Tab. 1 – Přehled akreditovaných studijních programů a oborů

Vysoká škola	Studijní program	Studijní obory
Vysoká škola hotelová v Praze (spol. s r. o.)	Gastronomie, hotelnictví a turismus	Hotelnictví (Bc.) Management destinace cestovního ruchu (Bc.) Management volného času (Bc.) Management hotelnictví a lázeňství (Ing.)
Vysoká škola obchodní v Praze (o. p. s.)	Mezinárodní teritoriální studia	Cestovní ruch (Bc.) Služby letecké dopravy v cestovním ruchu (Bc.) Informatika v cestovním ruchu (Bc.) Management cestovního ruchu (Ing.)
Vysoká škola cestovního ruchu, hotelnictví a lázeňství v Praze (spol. s r. o.)	Ekonomika a management	Management cestovního ruchu (Bc.) Management hotelů, gastronomických zařízení a lázeňství (Bc.)
Vysoká škola obchodní a hotelová v Brně (spol. s r. o.)	Gastronomie, hotelnictví a turismus	Management cestovního ruchu (Bc.) Management v hotelnictví (Bc.)
Vysoká škola cestovního ruchu a teritoriálních studií v Praze (spol. s r. o.)	Řízení cestovního ruchu	Cestovní ruch (Bc.)

Zdroj: Internetové stránky SVŠ (stav k 15. 4. 2009)

¹² VŠH měla v letech 1999 – 2003 akreditovány studijní obory v rámci studijního programu Ekonomika a management. V roce 2003 byla přijata nová klasifikace studijních programů a oborů, v rámci které byl nově vytvořen studijní program Gastronomie, hotelnictví a turismus. Díky této skutečnosti je na první pohled patrný odborný profil absolventa VŠH.



V tab. č. 1 je uveden přehled akreditovaných studijních programů a oborů na pěti soukromých vysokých školách se zaměřením na výuku cestovního ruchu.

Z výše uvedeného přehledu vyplývá, že pouze dvě soukromé vysoké školy zabezpečují výuku v odvětví cestovního ruchu na magisterské úrovni. Ostatní školy mají akreditovány pouze bakalářské studijní obory. Většině škol byla udělena akreditace jak pro prezenční, tak kombinovanou formu studia, příp. pro studenty hlásící se z vyšších odborných škol.

Z dostupných informací vyplývá, že pouze VŠH a VŠO mají vlastní katedru cestovního ruchu, která zabezpečuje výuku cestovního ruchu. Pouze tyto dvě soukromé vysoké školy se zaměřením na výuku cestovního ruchu mají více než 2.000 studentů. Součet počtu studentů na zbývajících třech vysokých školách nepřesahuje pět set osob.

3.2 Výzkum

Zhruba od počátku 21. století začaly být postupně vypisovány i výzkumné projekty z oblasti cestovního ruchu. Ty lze rozdělit na financované:

- ze státního rozpočtu České republiky – především Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, Česká centrála cestovního ruchu – CzechTourism, Ústav územního rozvoje ČR apod. a
- z fondů Evropské unie – např. Evropský sociální fond, Integrovaný operační program atp.

Na řešení výzkumných projektů se podílí především vysoké školy, a mají-li, jejich výzkumná centra, konsorcia firem, resp. agentury a individuální experti. Převažují zakázky základního, příp. aplikovaného výzkumu. Všechny soukromé vysoké školy se zaměřením na výuku cestovního ruchu mají na svých internetových stránkách uvedenu sekci Věda a výzkum. V následující tabulce je uveden přehled řešených projektů z oblasti cestovního ruchu.

Tab. 2 – Přehled řešených projektů na soukromých vysokých školách

Soukromá vysoká škola	Řešené projekty
Vysoká škola hotelová v Praze	WA-037-05-Z06: Návrh systematického výzkumu cestovního ruchu v České republice se zvláštním zřetelem na kraje (2005 – 2006, MMR) WD-37-07-2: Výzkum domácího a příjezdového zahraničního cestovního ruchu ve vztahu k zmírnění společensko-ekonomických disparit (2007 – 2011, MMR)
Vysoká škola obchodní v Praze	JPD 3: Zvyšování odborné kvalifikace pracovníků cestovního ruchu v hl. m. Praze (2005 – 2007, ESF, státní rozpočet ČR, Magistrát hl. m. Prahy)
Vysoká škola cestovního ruchu, hotelnictví a lázeňství v Praze	Neuvádí.
Vysoká škola obchodní a hotelová v Brně	Neuvádí.
Vysoká škola cestovního ruchu a teritoriálních studií v Praze	Neuvádí.

Zdroj: Internetové stránky SVŠ (stav k 15. 5. 2009)

Situace s výzkumnou činností v oblasti cestovního ruchu na soukromých vysokých školách není ve většině případů uspokojivá. Tento stav je způsoben jednak nezájmem škol (vedení, akademických pracovníků, příp. studentů) o výzkum a jednak nedostatečným množstvím vypisovaných výzkumných projektů.



Řada škol má připraveny žádosti o finanční prostředky na řešení projektů především z fondů Evropské unie, účastní se řady významných konferencí a VŠH vydává dokonce jediný recenzovaný časopis pro vědu a informace v oblasti hotelnictví, lázeňství, gastronomie a cestovního ruchu *Czech Hospitality and Tourism Papers*. Pozitivní je také vydávání vlastních skript akademickými pracovníky VŠH. V oblasti mezinárodních vztahů spolupracují školy s partnery v zahraničí zejména v rámci projektu ERASMUS.

4. Propojení výzkumu s výukou cestovního ruchu

Vzhledem k nízkému počtu výzkumných projektů v oblasti cestovního ruchu je propojení výsledků výzkumu s výukou obtížné. Vedle zahraničních výzkumů lze však ve výuce využívat i dílčí výsledky z výzkumných projektů řešených v České republice. Z nejznámějších lze jmenovat např. Návrh nové rajonizace cestovního ruchu v České republice, Hodnocení potenciálu cestovního ruchu na území České republiky nebo Monitoring návštěvníků v turistických regionech České republiky. Všechny zmíněné projekty byly řešeny na veřejných vysokých školách nebo specializovanými agenturami.

VŠH má oproti ostatním zkoumaným soukromým vysokým školám výhodu v kontinuálním řešení výzkumných projektů se zaměřením na cestovní ruch. Průběžně jsou vypisována témata seminárních, bakalářských a diplomových prací ve vazbě na zkoumanou problematiku a jsou vydávány příručky a zvláštní čísla časopisu *Czech Hospitality and Tourism Papers* shrnující dosažené výsledky řešitelských týmů, které slouží i studentům VŠH (ke stažení na internetových stránkách, k dispozici ve studovně). V rámci volitelných předmětů mají studenti navíc možnost zapsat si na bakalářském stupni předmět *Metodika výzkumné činnosti* a na magisterském stupni předmět *Aplikace výzkumných metod v praxi*.

Určitým propojením výuky a výzkumu je rovněž projekt Odboru cestovního ruchu Ministerstva pro místní rozvoj ČR *Všehoruch* zaměřený na zkvalitnění profesní přípravy a vzdělávání v cestovním ruchu, který bude dokončen v druhé polovině letošního roku.

Závěr

Zřízením VŠH došlo k zaplnění mezery na trhu a dodnes plní škola úlohu soukromé vysoké školy, tzn., že nabízí zaměření studia, které na veřejných vysokých školách není (resp. existuje ve velmi omezené míře). V odvětví cestovního ruchu VŠH aktivně spolupracuje zejména ve vztahu k výzkumu s Ministerstvem pro místní rozvoj ČR a s Českou centrálou cestovního ruchu – *CzechTourism*. Z pohledu výuky cestovního ruchu se VŠH snaží uplatňovat poznatky z projektu *MMR Všehoruch* a připravuje akreditaci dalšího studijního oboru, kterou předloží Akreditační komisi Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ČR.

Do budoucna je nutné se zaměřit na další zapojování studentů do výzkumu a získat výzkumný projekt, nejlépe od Grantové agentury České republiky. Ke zkvalitnění výuky přispěje systematické vzdělávání především mladých akademických pracovníků zaměstnaných na hlavní pracovní poměr a vydávání kvalitních publikací (skript, monografií, překladů zahraniční literatury) ve vazbě na cestovní ruch. V konečném stavu by měla VŠH usilovat o akreditaci doktorského studijního programu.

V současné době (květen 2009) působí v České republice 26 veřejných, 2 státní a 44 soukromých vysokých škol. V desetileté historii privátního vysokého školství v ČR zrušila Akreditační komise MŠMT, resp. resortní ministr, dvě soukromé vysoké školy. V roce 2008 byla odebrána akreditace Pražskému polytechnickému institutu a v roce 2009 byla odňata akreditace Vysoké škole cestovního ruchu a teritoriálních studií se sídlem v Praze.

Literatura

(17) ATTL, P., STUDNIČKA, P.: *Analýza veřejných a soukromých vysokých škol v České republice se zaměřením na cestovní ruch*. VŠH, Praha 2008, 10 str.



- (18) ČERTÍK, M., JINDRA, J.: *Dlouhodobý záměr vzdělávací, vědecké, výzkumné a další tvůrčí činnosti VŠH na období 2006 – 2010* [online]. 5 str. [cit. 2009-05-15]. Dostupné z <<http://www.vsh.cz/files/zamer.pdf>>.
- (19) FRANKE, A. a kol.: *Návrh systematického výzkumu cestovního ruchu v České republice se zvláštním zřetelem na kraje*. In: *Czech Hospitality and Tourism Papers*, zvl. č. 1/2007. VŠH, Praha 2007, str. 8 – 15, ISSN 1801-1535.
- (20) KOLEKTIV AUTORŮ: *Koncepce státní politiky cestovního ruchu v České republice na období 2007 – 2013*. MMR ČR, Praha 2007, 138 str.
- (21) MATĚJŮ, P. a kol.: *Bílá kniha terciárního vzdělávání* (první verze určená k diskusi). MŠMT, Praha 2008
- (22) VINŠ, V.: *K 10. výročí Vysoké školy hotelové v Praze*. In: *Czech Hospitality and Tourism Papers* č. 9/2009. VŠH, Praha 2009, str. 3, ISSN 1801-1535.

Recenzoval

Ing. Antonín Franke, CSc. (člen AIEST – Mezinárodní sdružení vědeckých expertů cestovního ruchu se sídlem v Bernu, Švýcarsko)

Kontaktní adresa

Bc. Petr Studnička
Katedra cestovního ruchu
Vysoká škola hotelová v Praze 8, spol. s r. o.
Svídnická 506
181 00 Praha 8
Česká republika
E-mail: studnicka@vsh.cz
Tel.: 00420 283 101 138

Návrat na obsah



SOUKROMÉ VYSOKÉ ŠKOLY A JEJICH FINANCOVÁNÍ Z VEŘEJNÝCH PROSTŘEDKŮ

PRIVATE COLLEGE AND THEIR FINANCING FROM COMMUNAL RESOURCES

Jan ŽUFAN

Resumé: Článek se zabývá nástinem problematiky vztahu soukromých vysokých škol a financování ze státního rozpočtu. Ukazuje, že ačkoliv na soukromých vysokých školách studuje přibližně každý osmý student VŠ v České republice, je jejich postavení nerovnoprávné se studenty škol veřejných a placením školného si nehradí nadstandardní podmínky, nýbrž základní službu.

Klíčová slova: Soukromá vysoká škola, státní rozpočet, školné, rovnoprávnost, stejné podmínky

Keywords: private college, state budget, school fees, equality of rights, equality conditions

Vznik soukromých vysokých škol v období po roce 1989 byl provázen řadu ostrých střetů v odborné i laické veřejnosti a pochopitelně zejména i v politické reprezentaci. Šlo o střety logické, vyplývající jak z rozdílného pohledu na rozsah soukromého podnikání u nás, tak především z neexistence historické tradice v tomto směru (zatímco soukromou složku zdravotnictví si řada našich občanů z období předválečné ČSR ještě pamatovala, pak myšlenka soukromých vysokých škol vznikla doslova na „zelené louce“). Nejen v důsledku tohoto sporu trvala příprava zásadně nového vysokoškolského zákona poměrně dlouho. Zásadně nový zákon o vysokých školách č. 111/1998 Sb., (dále jen „Zákon“) který nabyt účinnosti dnem 1. 7. 1998, vnesl do naší školské soustavy poprvé možnost požádat o udělení státního souhlasu s činností soukromé vysoké školy. O tom, že jeho přijetí nebylo jednoduchou záležitostí, svědčí fakt, že ještě ve třetím čtení v Poslanecké sněmovně Parlamentu ČR se ke koncepci zákona nebo jeho jednotlivým paragrafům vyjadřovalo více než 50 poslanců a pozměňovacích návrhů bylo několik set... [2].

Bohužel, postavení soukromých vysokých škol bylo v tomto zákoně definováno samostatnou Částí třetí [7, §39-43], která ze soukromých vysokých škol dělá něco ne zcela homogenního v rámci terciárního vzdělávání. Zatímco některé povinnosti soukromé vysoké školy definuje samostatně (např. povinnost vydat výroční zprávu, kterou mají i veřejné vysoké školy), v jiných případech se odkazuje na ustanovení platná pro veřejné VŠ - např. problematika vydávání vnitřních předpisů aj. [7, §41]. Z hlediska legislativní čistoty a jistoty jak škol, tak jejich studentů i orgánů a institucí by jistě bylo vhodnější, aby buď nebyly soukromé VŠ vyčleňovány z obecných ustanovení zákona (v nutných případech by jednotlivé typy školy mohly být odlišeny např. odkazem na zřizovatele) nebo naopak měl Zákon dvě části, které by komplexně upravovaly problematiku veřejných a soukromých VŠ. To je ovšem spíše technická záležitost, i když nelze popřít, že by v řadě případů zjednodušila a zprůhlednila některé záležitosti související s řízením fungováním soukromých VŠ.

Je však zjevné, že meritum sporu o existenci a další rozvoj soukromých vysokých škol není v ideologických sporech, zda soukromé VŠ mají nebo nemají existovat, ale v ekonomice. Úspěch tlaku na povolení vzniku soukromých VŠ byl podmíněn především demografickou situací devadesátých let, kdy dospívaly „Husákovy děti“, silné populační ročníky z počátku sedmdesátých let, a veřejný sektor nebyl schopen, i přes obrovský nárůst počtu míst na veřejných vysokých školách, vyhovět společenské poptávce po studiu. Reálně hrozilo, že se relativním



množství populace postupujícím do terciárního vzdělávání dostaneme pod úroveň osmdesátých let, charakterizovanou proslulým bonmotem M. Zemana, že v počtu vysokoškolsky vzdělané populace zaostáváme za Nepálem (který mimochodem v uvedeném textu není) [1]. Proto, byť se skřípěním zubů nemalé části politické reprezentace, byly do vzdělávací soustavy puštěny soukromé vysoké školy, aby pomohly saturovat poptávku po vysokoškolském vzdělání v populaci.

V systému včlenění soukromých VŠ do české vzdělávací soustavy se dá najít jistá analogie se vznikem a začleněním soukromých středních a vyšších odborných škol, ovšem s jedním, zato velmi významným „ale“. Zatímco u sekundárního vzdělávání školský zákon předpokládá participaci státu na úhradě provozních nákladů, která je sice ve srovnání s veřejnými školami nižší a všelijak uměle omezována [8, §160 a dále], u vysokých školy byly podmínky dotací ze státního rozpočtu definovány [7, §40] tak, že pro většinu soukromých VŠ je zřejmě nereálné se o tyto dotace ucházet.

A zde se dostáváme k meritu věci – nerovnoprávnému postavení daňového poplatníka, studenta soukromé vysoké školy, či častěji rodiče studenta soukromé VŠ. Zatímco daně platí řádně a v plné výši, placením školného na soukromé vysoké škole si nepřiplácí nadstandardní služby, nýbrž hradí základní provozní náklady, které na veřejné vysoké škole hradí státní rozpočet, jehož příjmovou část tvoří (i) jeho daně. Pro ilustraci – ve státním rozpočtu na rok 2009 je v kapitole 333 - Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy určeno (bez rozlišení provozní / investiční výdaje, ale bez výdajů na vědu a výzkum) pro vysoké školy 26,64 miliardy korun [3]. Vyjdeme-li z počtu studentů deklarovaných Ústavem pro informace ve vzdělávání k 31. 12. 2007 (novější informace nejsou k dispozici), pak se uvedená částka dělí pouze mezi 88% studentů veřejných vysokých škol (veřejné vysoké školy cca 314 tis. studentů na 26 vysokých školách, soukromé VŠ cca 41 tis. studentů na 42 vysokých školách). Jinak řečeno, každý osmý vysokoškolský student v České republice studuje bez příspěví státního rozpočtu (vyjma případných ubytovacích a sociálních stipendií) a je tak svým způsobem občanem druhé kategorie.

Tento stav je naprosto absurdní a nemá jakékoliv opodstatnění z pohledu logiky i ústavně zaručeného práva rovnosti občanů, práva na svobodný přístup ke vzdělání atd. Je až nepochopitelné, že prvním vážným pokusem tento stav změnit byla až tzv. „Bílá kniha terciárního vzdělávání“ vypracovaná v roce 2008 týmem vedeným prof. Matějů, která předpokládá změnu ve financování vysokých škol podle zásady „peníze za studentem“. [5] Bohužel, silný nátlak „kamenných univerzit“ spolu s demisí vlády v březnu 2009 dosáhl toho, že „Bílá kniha“ byla s největší pravděpodobností odložena ad acta.

Jaký je tedy stav? Požadavky kladené na soukromé VŠ ze strany státních orgánů (zejména MŠMT a jeho Akreditační komise) jsou srovnatelné a někdy možná i náročnější než na „zavedené“ veřejné vysoké školy, zatímco jejich podíl na společném koláči, do kterého soukromé VŠ a jejich studenti (resp. jejich rodiče) přispívají nemalou měrou (jak uvádí Ing. J. Chromý, Ph.D jen VŠH investovala v letech 1999 – 2008 více než 30 mil. Kč [6]) je téměř nulový.

Naskytá se tedy otázka, kudy dál. Jedna z možností je jistě tiše akceptovat stávající stav a snažit se v rámci nastavených pravidel, ovládaných reprezentací veřejných VŠ nějak přežít. Nebo se aktivně snažit o změnu. Jakou cestu si vyberete, soukromé vysoké školy, do druhého desetiletí své existence?

Použité zdroje:

- [1] Zeman M.: Prognostika a přestavba, in Technický magazín 8/1989, Praha 1989, Nakladatelství technické literatury, n.p.



- [2] PSP ČR, 329/6 Pozměňovací návrhy k vládnímu návrhu zákona o vysokých školách a o doplnění zákona č. 586/1992 Sb. (tisk 329), <http://www.psp.cz/eknih/1996ps/tisky/t032906a.htm>, 26.5.2009, 22:11
- [3] Státní rozpočet ČR, kapitola 333 – MŠMT, http://www.mfcr.cz/cps/rde/xbcr/mfcr/475_2008_SR_P4_pdf.pdf, 27.5.2009, 8:39
- [4] Ústav pro informace ve vzdělávání, Statistická ročenka 2007/2008 – výkonové ukazatele, <http://toiler.uiv.cz/ročenka/ročenka.asp>, 27.5.2009, 8:45
- [5] Kolektiv autorů, Bílá kniha terciárního vzdělávání, MŠMT, Praha 2008, staženo z www.msmt.cz, v současné době nedostupné
- [6] Chromý, J. Přínos VŠH v Praze 8, spol. s r.o. pro stát, In *Sborník recenzovaných příspěvků mezinárodní vědecké elektronické konference: 10 let soukromých vysokých škol v ČR 2009*. Praha: VŠH v Praze 8, 2009. ISBN EAN 978-80-86578-95-8.
- [7] Zákon č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), v platném znění, MŠMT, Praha 2009, <http://www.msmt.cz/vzdelavani/uplne-zneni-zakona-c-111-1998-sb-o-vysokych-skolach-text-se-zpracovanymi-novelami>, 27.5.2009, 11:28
- [8] Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), v platném znění, Sbírka zákonů ČR, částka 103 ze dne 2. Zář 2008, Praha 2008.

Recenzoval:

Ing. Jan Chromý, Ph.D.

Kontaktní adresa

Ing. Jan Žufan, Ph.D., MBA

Prorektor pro celoživotní vzdělávání a organizaci

Vysoká škola hotelová v Praze 8, spol. s r. o.

Svídnická 506

181 00 Praha 8

Česká republika

E-mail: zufan@vsh.cz

Tel.: 00420 283 101 162

Návrat na obsah



DALŠÍ VZDĚLÁVÁNÍ VYSOKOŠKOLSKÝCH UČITELŮ JAKO NÁSTROJ ŘÍZENÍ KVALITY

FURTHER EDUCATION OF COLLEGES PEDAGOGICAL STAFF AS INSTRUMENT FOR QUALITY CONTROL

Hana ŽUFANOVÁ

Resumé: Příspěvek se zaměřuje na soukromé vysoké školy jako podnikatelský subjekt, který se na trhu udrží tehdy, pokud bude poskytovat kvalitní služby, tj. kvalitní výuku svých studentů. Klíčovým prvkem pro to jsou učitelé, lidský kapitál organizace, podniku. Vzdělávání vysokoškolských učitelů je sice považováno za samozřejmost, však e skutečnosti je velmi individuální a neřízenou záležitostí, což není na škodu v případě vědecké a odborné práce učitele, ale v těch částech, které mají přímý vliv na realizovanou výuku, by mělo být více ovlivňováno zaměstnavatelem.

Příspěvek nabízí pohled na několik systémů řízení kvality uplatnitelné ve vzdělávacích institucích, které jsou využívány především v západní Evropě.

Klíčová slova: Vysoké školy, soukromé vysoké školy, lidské zdroje, vzdělávání učitelů, konkurenceschopnost, kvalita, řízení kvality, modely řízení kvality

Keywords: colleges, private colleges, human resources, education of pedagogical staff, competitiveness, quality, quality control, models for quality control

Úvod

V současnosti se stávají nejdůležitějším aktivem organizace znalosti jejích zaměstnanců, jsou její konkurenční výhodou a především umožňují její úspěšné fungování v tržním prostředí. Tato skutečnost platí zcela i pro soukromé vysoké školy, které jsou působení trhu vystaveny stejně jako jiné podnikatelské subjekty.

Je tedy obvyklé, že do rozvoje znalostí a dovedností svých zaměstnanců vkládají určité, často nemalé prostředky, ale obvykle neznají, jaký prospěch škola z této investice získá, velmi obtížně nebo vůbec neumí vyjádřit přínos vzdělávání pro její konkurenceschopnost. To v konečném důsledku může znamenat, že organizace se stane konkurence neschopnou a směřuje ke svému zániku. Obstát v tržním prostředí tedy sice znamená zaměřit se na podporu lidského kapitálu a lidského potenciálu, ale tato podpora musí být efektivní a zaručovat návratnost vynaložených prostředků. To znamená, že je nutné zjišťovat efektivitu vzdělávání.

Vzdělávání vysokoškolských učitelů je v řadě aspektů odlišné od vzdělávání zaměstnanců jiných profesí v jiných organizacích. Všeobecně ustálený obraz vysokoškolského učitele představuje člověka, pro kterého je samozřejmostí každodenní studium a který tuto skutečnost bere naprosto automaticky jako součást povolání, které si vybral. Otázkou je, zda je tomu tak i ve skutečnosti. Jistě, že každý vysokoškolský učitel, který pracuje na svém sebeprosazení, studuje novinky ve svém oboru, metody vědeckého výzkumu atd. Tato skutečnost je v nejrůznějších dokumentech a diskusích často zdůrazňována, nereflktuje však jednu, podle mého názoru významnou skutečnost. Klíčovým procesem školy je výuka. A kvalita výuky rozhoduje, resp. měla by rozhodovat, o tom, zda škola bude úspěšná, tj. bude mít dostatek studentů, aby uhájila svoji existenci.

Co to znamená? Nic jiného, než že proces vzdělávání vysokoškolských učitelů by měl být řízen vedením vysoké školy stejně, jako v jakékoliv jiné organizaci, především jiném podniku.



Poznámka terminologická

Vzhledem k tomu, že u různých autorů se terminologie v některých detailech liší, pro potřeby této práce budeme používat následující termíny v níže uvedeném smyslu:

Lidský kapitál - zásoba vrozených a v průběhu života jedince získaných znalostí, schopností, dovedností, kreativity. Lze jej považovat za veličinu proměnnou v čase.

Lidský potenciál - soubor dispozic a předpokladů jedince zaměřený na výkon takových činností, které z kvalitativního i kvantitativního hlediska umožňují organizaci rozvoj.

Termín lidský potenciál obsahuje prvek dynamičnosti a vztahuje se k budoucnosti, zatímco termín lidský kapitál se větší měrou vztahuje k současnosti. Rozdíly mezi lidským kapitálem a lidským potenciálem nejsou příliš výrazné, často jsou v praxi tyto dva pojmy zaměňovány či nedůsledně rozlišovány. [1, s. 20].

Podnik – podnikem se rozumí soubor hmotných, jakož i nehmotných a osobních složek podnikání. K podniku náleží věci, práva a jiné majetkové hodnoty, které patří podnikateli a slouží k provozování podniku, nebo vzhledem ke své povaze mají tomuto účelu sloužit [2]. V textu je termín podnik používán pouze u citací.

Organizace – jakýkoliv právní subjekt, který zaměstnává zaměstnance. Může to být podnik, organizační složka státu, veřejnoprávní instituce, příspěvková nebo rozpočtová organizace, atd.

Využívání vzdělávání k řízení kvality

Většina organizací, které se chtějí uplatnit v tržním prostředí, se postupně stává tzv. učící se organizací. Pro učící se organizaci je charakteristickým znakem rozvoj, získávání a aplikace znalostí a následné změny v chování. Základním prvkem takovéto organizace je efektivní učení se zaměstnanců, protože přidanou hodnotu organizace vždy vytvářeli, vytvářejí a budou vytvářet lidé - nositelé lidského kapitálu.

Investice do lidského kapitálu se od sebe liší ve třech základních aspektech:

- Způsobem realizace tj. formou
- Účinky na výši příjmů a spotřebu
- Intenzitou vnímání vazby mezi investicemi a výnosy

Investicemi do svého lidského kapitálu jednotlivci zdokonalují svoje dovednosti a vědomosti, zkvalitňují tedy své lidské zdroje a následně zvyšují své psychické a peněžní příjmy. [3, s. 15]

Investice do lidského kapitálu přináší vnější a vnitřní efekty. Vnitřní efekty vznikají, jestliže uvedené investice přispívají ke zvyšování odbornosti a kompetentnosti lidí a zajišťují růst produktivity zaměstnanců. K vnějším efektům dochází, jestliže s růstem kompetencí určitého zaměstnance se zvyšuje produktivita jiných zaměstnanců a efektivita ekonomiky jako celku.

Řízení lidských zdrojů můžeme koncepčně chápat jako strategický a promyšlený logický přístup k řízení nejcennějšího majetku organizace – lidí, kteří v ní pracují a kteří individuálně i kolektivně přispívají k dosahování jejich cílů. [4, s. 149]

Význam strategického řízení lidských zdrojů spočívá zejména v:

- promyšleném přístupu k vytváření a řízení strategií lidských zdrojů,
- podpoře využívání plánování,
- podpoře provázání politiky řízení lidských zdrojů se strategickými záměry organizace,
- chápání lidí jako strategického zdroje organizace k dosažení konkurenční výhody.

Vzdělávání - proces výchovy a vzdělávání je možné chápat jako propojení následujících atributů vzdělávání: subjekt (kdo) – forma (jak) – obsah (co) – motivace (proč) – časová dimenze (kdy).



Pro zajištění účinnosti vzdělávání, tedy zhodnocení investovaných prostředků je nutné propojení vzdělávacích programů s ostatními činnostmi organizace s ohledem na:

- strategické cíle
- organizační změny
- sociální prostředí
- potřeby osobnostního rozvoje zaměstnanců.

Tyto aspekty je nutné vzájemně sladit tak, aby docházelo k synergickému efektu rozvoje zaměstnanců organizace tj. efektivnímu vynakládání finančních prostředků. Největší obtíže činí především sladění strategických cílů a obsah vzdělávání.

Při vzdělávání zaměstnanců rozlišujeme vzdělávání:

A. Základní (povinné) – tj. vzdělávání, které se musí realizovat např. na základě legislativních požadavků.

B. Rozšiřující (specializační) – tj. vzdělávání, které by se mělo realizovat, aby docházelo k rozvoji a růstu kvality.

C. Další – tj. vzdělávání, které je vhodné realizovat, jehož přínos pro organizaci se však nemusí nedostavit okamžitě, ale zakládá pozitivní změny v dlouhodobém horizontu (např. podniková kultura).

V odborné literatuře se kromě výše uvedených kategorií používá i následující kategorizace:

Vzdělávání a rozvoj pracovníků - zaujímá v personálním managementu významné místo. Jeho cílem je dosáhnout, aby na všech úrovních v organizaci působili odborně zdatní a iniciativní pracovníci, schopní zvládat měnící se nároky práce či nároky změněného pracovního zařazení.

Příprava - zahrnuje výchovu, zvyšování kvalifikace, rekvalifikaci, výcvik a další vzdělávání pracovníků. Významnou oblastí je i příprava na výkon manažerské funkce.

Výchova pracovníků - nelze ji přímo vydělit jako samostatnou oblast, prolíná se s ostatními činnostmi a prostupuje všechny aktivity manažerů při vedení lidí v organizaci. Je orientována na rozvoj osobnosti pracovníka, na formování jeho vztahu k organizaci. Mimořádný důraz je kladen na osvojení si základních principů organizační kultury a etiky. [5]

Podnikové vzdělávání zaměstnanců se zaměřuje na formování pracovních schopností v širším smyslu slova, tedy včetně formování sociálních vlastností potřebných při vytváření zdravých mezilidských vztahů osob, které jsou v podniku v pracovním poměru. Podnikové vzdělávání se stává součástí personální činnosti, protože podnik tím, že organizuje a podporuje vzdělávání svých pracovníků, dává najevo, že si jich vysoce váží. Dává jim tím perspektivu a na svoje náklady jim dokonce umožňuje zvyšovat jejich konkurenceschopnost na trhu práce. Podporou rozvoje svých zaměstnanců přispívá ke zkvalitňování a zvyšování efektivity vnitřních procesů a k rozvoji podniku jako celku. [6, s. 206]

Aby vzdělávání bylo efektivní a zaručilo organizaci návratnost vložených investic, musí být systematické a vycházet ze strategie organizace. Takovéto vzdělávání nutně představuje dlouhodobý proces tvořený čtyřmi fázemi:

1. Definování cílů vzdělávání na základě identifikace potřeb organizace
2. Plánování vzdělávání
3. Realizaci vzdělávacího procesu
4. Hodnocení výsledků vzdělávání.

Plánování a realizaci vzdělávání bere v současnosti převážná většina organizací jako nezbytné a nemá výrazné problémy tyto dvě fáze provádět. První, tj. definování cílů vzdělávání, a poslední fáze, tj. hodnocení výsledků vzdělávání, bývají často podceňovány nebo nedoceňovány. Souvisí to se skutečností, že jejich realizace je pro organizace problematická.

ad. 1 Identifikace potřeba vzdělávání představuje dosti obtížný problém už z toho důvodu, že kvalifikace a vzdělání jsou obtížně měřitelné a kvantifikovatelné vlastnosti člověka [7, s. 323]. Z odborné literatury i praxe vyplývá, že cíle vzdělávání by měly vždy vycházet z potřeb organizace. Zkušenosti z organizací, kde není zřízen personální útvar a za vzdělávání zodpovídá pouze management nebo pouze vrcholový manažer, ukazují, že osvědčeným prostředkem, jak tyto potřeby identifikovat je SWOT analýza, která může mít i několik úrovní, kdy zástupce útvaru přenáší do vyšší úrovně řízení organizace závěry ze SWOT útvaru, který reprezentuje. Tato jednoduchá metoda umožňuje zohlednit vzdělávací potřeby jednotlivých zaměstnanců a zároveň ukazuje, do jaké míry jsou zaměstnanci ztotožnění se strategickými cíly organizace, zda je vůbec znají a jak je vnímají. Při vymezování cílů je nezbytně nutné vnímat různorodost vzdělávacích potřeb ve vazbě na pracovní pozici zaměstnance v organizaci, zohledňovat předpokládaný vývoj organizace, brát v úvahu trendy a také možnost kariérního růstu zaměstnanců (výchova rezerv). Výsledkem identifikace by měla být jednoznačná odpověď na následující otázky:

1. Kdo by měl být vzděláván?
2. V čem by měl být vzděláván?
3. Kdy by měl být vzděláván?

Poslední otázka nebývá uváděna v odborné literatuře vztahující se k řízení nebo personalistice, ale odpověď na ni je velmi důležitá, protože i správné načasování vzdělávání je jedním z faktorů ovlivňujících jeho účinnost.

ad. 2 Proces plánování vzdělávání by měl vycházet z cílů vzdělávání, zohledňovat priority organizace, správné načasování jednotlivých aktivit, jejich provázání a především finanční možnosti. Optimální je, je-li ještě provázán s plánem osobního rozvoje jednotlivých zaměstnanců.

Důležitým krokem, který je na rozhraní plánování a realizace vzdělávání je výběr poskytovatelů vzdělávání. Ačkoli to většinou nemá ten, kdo plánuje na zřeteli, je výběr poskytovatele jedním ze stěžejních faktorů účinnosti vzdělávání. Právě na poskytovateli vzdělávání, na lektorovi, jeho přístupu k problematice a míře jeho empatie a flexibility závisí jaký bude přínos vzdělávání pro organizaci. Výběr poskytovatelů vzdělávání není vůbec jednoduchá záležitost. Vždy je nutné mít na paměti cíl vzdělávání, ale také koho chci vzdělávat, zda řadové zaměstnance, či management. Pro tento účel se doporučuje vést databázi poskytovatelů vzdělávání a lektorů s uvedením jejich specializace a hodnocením jejich kvality, protože v nabídce vzdělávacích agentur a dalších jiných poskytovatelů vzdělávání najdeme velké množství vzdělávacích akcí, které jsou zajišťovány různými lektory, které odpovídají deklarovaným obsahem našim potřebám, v různých cenových kategoriích. Při výběru platí, že nejvyšší cena nebo renomovaný poskytovatel ještě neznamená nejvyšší kvalitu. Doporučuje se využívat referencí od partnerů i jiných organizací. Další možností je oslovit lektora přímo a zjistit, jaké má zkušenosti se vzděláváním pracovníků z obdobných organizací jako je ta naše. Vhodné je vyslat některého ze zaměstnanců na „průzkumné“ vzdělávání. Pro oba dva posledně uvedené účely je vhodné mít připravený dotazník, který se zaměřuje na námi požadované informace. Informace z dotazníku využijeme mimo jiné také pro databázi lektorů.

ad. 3 Realizace vzdělávacího programu – formy vzdělávání:

A. Vzdělávání v organizaci při výkonu práce na pracovišti – zahrnuje následující metody instruktáž při výkonu práce, coaching, mentoring, counselling, asistování, pověření úkolem, rotace práce, pracovní porady.

B. Vzdělávání v organizaci mimo výkon práce na pracovišti – zahrnuje metody přednáška, přednáška s diskusí, stáž, případová studie, workshop, brainstorming, simulace, hraní rolí, diagnosticko – výcvikový program, teambuilding, outdoor training.



C. Vzdělávání mimo organizaci – může být realizováno ve školském systému, ve vzdělávacích institucích, nebo vzdělávání formou stáží, studijních cest a sebevzděláváním. Tuto formu vzdělávání organizace může nejméně ovlivňovat, protože se obvykle volí z nabízených programů, právě tady je velmi důležitá obezřetná volba poskytovatele.

ad. 4 Vyhodnocování je poslední a zároveň velmi důležitou součástí vzdělávacího procesu vymezeného podnikem. Je to jakýkoliv pokus získat informace (zpětnou vazbu) o účincích určitého vzdělávacího programu a ocenit hodnotu tohoto vzdělávání ve světle získané informace. [4, s.555]

Zjišťování a hodnocení účinnosti vzdělávání, jeho přínosu pro organizaci i jednotlivce je téma, které jsem si zvolila jako téma své disertační práce, proto se této problematice i v této práci věnuji podrobněji.

Hodnocení efektivity vzdělávacího programu je komplexní proces, který by měl poskytovat obraz o celkovém přínosu a nákladech tohoto programu. Část organizací si uvědomuje, že je nutné se vyhodnocováním zabývat, a proto snaží se hledat co možností a nejvhodnější metodiky. Získávání zpětné vazby o účinnosti a dopadech vzdělávání je činnost, která není vůbec jednoduchá, jako každá činnost má svá negativa, pozitiva i rizika.

Negativa, která tato činnost z pohledu organizací přináší:

- náročnost získávání potřebných informací
- velká míra subjektivity hodnotitele při získávání poznatků
- některé přínosy vzdělávání je obtížné kvantifikovat
- finanční výdaje za práci hodnotitele.

Zjišťování dopadů má i řadu pozitiv pro organizaci:

- podpora vazby mezi cíli vzdělávání a strategickými záměry organizace
- zkvalitňování vztahů v organizaci
- zvyšuje závazek účastníků (zodpovědnost za dosažené výsledky)
- podpora výkonnosti organizace
- pomoc při rozhodování o prioritách
- podává obraz o vložených investicích (umožňuje ekonomické řízení).

Nelze opomíjet její rizika:

- nesprávné nastavení úrovně hodnocení (zaměření se pouze spokojenost účastníků)
- měření dopadu na individuální výkonnost
- použití pouze jednoho zdroje údajů.

Pokud hodnotitel nebo hodnotitelský tým má rizika na paměti a přijme odpovídající opatření k eliminaci rizik, pak dopady z této činnosti pro organizaci jsou jak v zefektivnění činností, tak i ekonomické.

Další otázky, které vyvstávají k problematice zjišťování a hodnocení účinnosti vzdělávání a jeho dopadů pro organizaci, jsou:

1. Kdy vyhodnocování provádíme?

Ačkoliv je vyhodnocování čtvrtou, tj. posledním poslední fází vzdělávacího cyklu, hodnocení začíná v okamžiku zahájení první etapy cyklu, tj. při identifikaci potřeb. V dobře nastartovaném systému vzdělávání organizace je vyhodnocení zároveň součástí identifikace potřeb pro další cyklus. Při plánování vzdělávacího projektu je třeba zároveň plánovat, jak budeme získávat zpětnou vazbu a i tedy jak budeme provádět vyhodnocování. Ve třetí etapě tj. realizaci vzdělávacího projektu, zároveň zahajujeme činnosti např. sběr dat související s vyhodnocováním.

2. Kdo je klíčovými subjekty při vyhodnocování?

Klíčovými subjekty jsou v první řadě účastníci, ti poskytnou zpětnou vazbu o průběhu vzdělávání, lektorovi (dotazníkové šetření), o dopadu pro vlastní osobu (testy), pro organizaci (pozorování). Dalším subjektem jsou vedoucí pracovníci, ti poskytnou poznatky pro ověřování propojení vzdělávacích cílů s cíly organizace, hodnocení požadovaných změn.

Interní a externí zákazníci se využívají k získání informací o změnách „chování“. Využít lze též externí odborníky, kteří provedou expertní šetření.

Přístupy k vyhodnocování by měly postupně směřovat k tvorbě následujících principů (cyklus):

1. vytvoření závazku investování do rozvoje lidského kapitálu k dosažení cílů organizace
2. plánovaný rozvoj kompetencí jednotlivců a týmů k dosažení cílů organizace
3. rozvinutí činností k rozvoji a využití kompetencí ve vazbě na cíle organizace
4. vyhodnocování pomocí měření pokroku směrem k cílům, dosaženým hodnotám a budoucím potřebám.

Při zjišťování a hodnocení účinků vzdělávání je nutné použít nejméně dva zdroje, vhodnější jsou zdroje tři. Je-li to možné, pak by zjišťování mělo být realizováno podle zásady viděné (pozorování), slyšené (strukturovaným rozhovorem), psané (dotazník, analýza dokumentace). Vodák ve své práci [1] doporučuje sledovat výkonnost, chování, zájem a spokojenost účastníků, a to před, v průběhu i po ukončení aktivity.

Pro zjišťování a hodnocení vzdělávacích aktivit je nutné stanovit kritéria hodnocení, metody a nástroje zjišťování a hodnocení, tedy zvolit model hodnocení. Pro účinnou zpětnou vazbu - hodnocení je nutné používat soubor indikátorů kvality sestavený k posuzování efektivity programů organizací. U modelů zlepšování kvality se uplatňuje sledování provázanosti mezi "**vstupy**", "**procesy**" a "**výstupy**", jak ukazuje například "Model Excellence", The European Foundation for Quality Management (EFQM) nebo model CAF (Common Assessment Framework). Tyto modely určují obecný princip, že k tomu, aby organizace efektivně dosahovaly dokonalosti prostřednictvím neustálého zlepšování, musí věnovat pozornost mnoha klíčovým aspektům. S využitím tohoto rozsáhlého systému modely definují celkem devět indikátorů kvality seskupených do čtyř klíčových oblastí. První dvě z těchto klíčových oblastí se vztahují k různým aspektům "**vstupů**", zatímco třetí klíčová oblast se zabývá "**procesy**" a čtvrtá "**výstupy**". První klíčová oblast souvisí s potřebou vybudovat společně sdílený závazek k neustálému zlepšování, který se opírá o systematickou strategii posuzování aspektů její práce a plánování zlepšení. Druhá klíčová oblast souvisí s potřebou maximalizovat efektivitu dostupných zdrojů, především pokud jde o její zaměstnance, prostřednictvím hodnocení a zlepšování na základě toho, jak efektivně jsou zdroje řízeny, rozmístěny a přizpůsobeny, aby odpovídaly potřebám organizace. Třetí klíčová oblast souvisí s potřebou uplatňovat efektivní programy monitorování a zlepšování kvality klíčových **procesů**, jejichž prostřednictvím poskytují své produkty nebo služby. Čtvrtá klíčová oblast souvisí s hodnocením vlivu hodnotících programů organizace na její **výstupy**. Jestliže organizace hodnotí a zlepšuje své řízení vstupů a klíčových procesů efektivním způsobem, lze očekávat, že se to odrazí na lepší úrovni vykonané práce s trendy zlepšování klíčových výstupů organizace. Statistické hodnoty výstupů organizací dosažených v oblasti úrovně výsledků, kvalifikace a úspěchů, ale také postojů, hodnot a dispozic, kterými jsou zaměstnanci organizace vybaveni. Pro hodnocení výstupů jsou také nezbytné pohledy a názory klíčových třetích stran. Z modelů vyplývá, že organizace musí maximalizovat účinnost svých **vstupů**, nejprve prostřednictvím dobrého vedení a řízení, které svým zaměstnancům umožní sdílet smysl pro společné cíle a záměry.



Na základě těchto výše uvedených principů byl SICI (The Standing International Conference of Inspectorates of Europe) připraven, realizován a zpracován projekt ESSE (The Effective School Self-Evaluation) [8], který se zaměřuje na aplikaci „Modelu excelence“ a jeho principů pro sféru vzdělávání. Při bližším seznámení s výstupy projektu ESSE se ukazuje, že tento model (nástroj) je vhodný nejen pro školy, ale všechny organizace, které netvoří zisk.

Klíčové oblasti a indikátory kvality ESSE:

Klíčová oblast 1 - Vize a strategie

Klíčová oblast 1 obsahuje dva indikátory kvality.

IK 1.1 Cíle a hodnoty - přiměřenost a jasnost cílů a hodnot a míru, do jaké tyto cíle a hodnoty tvoří nedílnou součást procesů vlastního hodnocení a zlepšování organizace.

IK 1.2 Strategie a politika vlastního hodnocení a zlepšování - přiměřenost celkového plánu strategií organizace, které mají zajistit, aby vlastní hodnocení a procesy plánování zlepšení byly komplexní a efektivní, a aby byly konzultovány se zaměstnanci a ostatními partnery v průběhu stanovení priorit vývoje a určování směru postupu.

Klíčová oblast 2 - Hodnocení a zlepšení klíčových vstupů

Klíčová oblast 2 obsahuje dva indikátory kvality.

IK 2.1 Zaměstnanecké/personální zdroje - programy kontroly zaměstnanců, řízení dalšího vzdělávání zaměstnanců a na míru, do jaké oba tyto aspekty řízení lidských zdrojů tvoří nedílnou součást systémů vlastního hodnocení a zlepšování.

IK 2.2 Finanční a fyzické zdroje - obecné programy monitorování a kontroly využití rozpočtu a zdrojů organizace, zabývá se otázkou, jak efektivně organizace směřuje flexibilní elementy svého rozpočtu k podpoře klíčových zlepšení, jako nedílné součásti strategie vlastního hodnocení a zlepšování.

Klíčová oblast 3 - Hodnocení a zlepšení klíčových procesů

Klíčová oblast se zaměřuje na řízení procesů a obsahuje tři indikátory kvality.

IK 3.1 Politika, pokyny a standardy - v jaké míře organizace uplatňuje vhodné poradenství a politiku.

IK 3.2 Plánování a zavádění hodnotících aktivit - jak systematicky organizace používá průkazný materiál ke získání spolehlivých výsledků o kvalitě jejích procesů.

IK 3.3 Plánování a zavádění aktivit vedoucích ke zlepšení - jak dobře organizace organizuje svou činnost, aby ovlivnila zjištěné potřeby rozvoje.

Klíčová oblast 4 - Hodnocení a vliv na výstupy

Klíčová oblast se zaměřuje na výstupy organizace, dva indikátory kvality.

IK 4.1 Evaluační a zlepšení klíčových výstupů - indikátor obsahuje pět témat. První pohlíží na to, do jaké míry se zaměstnanci podílí na hodnocení klíčových výstupů školy. Druhý se zabývá tím, jak dobře organizace využívá řadu statistických a jiných údajů k vlastnímu hodnocení. Třetí téma zkoumá, jaké má programy k monitorování pokroku a dosahovaných výsledků. Čtvrté téma prověřuje, jak dobře používá dohodnuté indikátory kvality k monitorování svých výstupů. Páté téma pohlíží na to, jaké kroky organizace podniká ke shromažďování a hodnocení názorů klíčových třetích stran na to, jak dobře splňuje jejich potřeby a očekávání.

IK 4.2 Vliv vlastního hodnocení na zlepšování klíčových výstupů - indikátor obsahuje tři témata. První pohlíží na výstupy, které budou samozřejmě obsahovat měření výsledků. Druhé téma se zabývá průkazným materiálem získaným z průzkumu názorů klíčových třetích stran, hledá vzorce a trendy na úrovni jejich spokojenosti s různými aspekty opatření školy. Třetí téma čerpá z průkazného materiálu získaného přímým pozorováním. Souvisí s vlivem programů v oblastech vybraných pro revizní záznamy.

Výše uvedený model má následující specifikum - byl vytvořen pro školy, tj. poskytovatele vzdělávání, a zároveň dokazuje, že řídicí PDCA (Plan – Do – Check - Act) cyklus má obecnou platnost, jak při řízení jako celku, tak při každé jednotlivé činnosti. Po podrobnějším seznámení s modelem se ukazuje, že vzhledem k tomu, že byl zpracován pro vlastní hodnocení školy, tj. organizace, která se zaměřuje na vzdělávání, je dobře uplatnitelný pro hodnocení přínosů a kvality vzdělávání zaměstnanců v libovolné organizaci, jako součásti managementu kvality organizace.

Odborná literatura v oblasti andragogiky a lidských zdrojů nejčastěji uvádí následující dva modely vyhodnocování vzdělávání:

Simmondsův model – model tří kroků:

- 1. Interní validace** – jejímž cílem je zjistit, zda vzdělávací program dosáhl svých cílů zaměřených na změnu chování. Jde o hodnocení vzdělávacího programu s cílem posouzení kvality vzdělávací aktivity
- 2. Externí validace** - jejímž cílem je zjistit, zda cíle zaměřené na změnu chování byly realisticky založené a zda vyplynuly z přesné vstupní identifikace vzdělávacích potřeb, a to ve vztahu ke kritériím efektivity. Hodnocení je zaměřeno na posouzení zlepšení výkonu účastníka vzdělávání.
- 3. Evaluace** – je posouzením celkové hodnoty vzdělávacího systému nebo konkrétní akce v sociálních a ekonomických kategoriích. Jde o hodnocení kvality a dopadu vzdělávací akce s cílem zvýšení celkového přínosu pro organizaci.

Hamblinův model [9] – pěti úrovněový model:

Úroveň 1 – reakce frekventantů vzdělávání na zážitky ze vzdělávání, jejich poznatky o užitečnosti vzdělávání, lektorech a tématech. Zároveň se zjišťuje co by změnili nebo upravili, vypustili apod.

Úroveň 2 – hodnocení poznatků zjišťování, čemu se frekventanti naučili, jaké nové znalosti a dovednosti v procesu vzdělávání získali nebo k jakým změnám v postojích u nich došlo

Úroveň 3 – hodnocení pracovního chování zjišťování míry, v níž absolvent uplatňuje svoje poznatky při výkonu práce. Jde také o odhad, do jaké míry absolventi aplikují nové poznatky a zkušenosti mimo pracoviště.

Úroveň 4 – hodnocení na úrovni organizační jednotky zjišťování dopadu změn v pracovním chování na fungování a výsledky organizační jednotky, v níž frekventanti vzdělávání pracují.

Úroveň 5 – hodnocení konečné hodnoty se zaměřuje na zjišťování prospěchu organizace ze vzdělávání, např. zvýšení kvality, snížení fluktuace, zlepšení mezilidských vztahů.

Hamblin zdůrazňuje, že těchto pět úrovní tvoří řetěz; vzdělávání vyvolává reakce, které vedou k učení, které vede ke změnám pracovního chování, které vedou ke změnám v organizační jednotce, které vedou ke změnám při dosahování konečných cílů. [9, s. 556]

Je třeba si uvědomit, že ESSE, Hamblinův či Simmondsův model pro hodnocení vzdělávání nejsou pouze modely pro to, jak hodnotit, ale zahrnují v sobě více či méně metodologii hodnocení. Stanovují, které činnosti a jejich dopady je třeba sledovat a navrhují optimální pořadí, které není závazné. S vyhodnocováním lze začít ve vyšších úrovních/klíčových oblastech, ale pokud dojde ke zjištění, že výsledky vzdělávání neodpovídají očekávaným cílům, je nutné začít hledat, co nebylo správně nastaveno na předchozích úrovních/klíčových oblastech. Vyhodnocování se musí zaměřit na jednotlivé podstatné věci nebo body vzdělávacího programu, aby bylo možné provést revizi cílů a obsahu programu k zabezpečení účinnosti vzdělávání.

Další možností, jak hodnotit kvalitu a přínos vzdělávání zaměstnanců a zároveň účelně používat vzdělávání zaměstnanců jako nástroj řízení kvality, je metodika Balanced Scorecard (dále jen „BSC“). BSC je zaměřená na zvyšování hodnoty organizace a na dosažení vysoké efektivity investic do rozvoje lidských zdrojů při naplnění vize a strategie organizace. Důvodem pro

použití této metodiky je potřeba směřování k učící se organizaci a potřeba zdůraznění lidských zdrojů v kontextu systému řízení podniku. BSC pomáhá sladit implementaci strategie organizace s její kulturou, napomáhá porozumět strategickým záměrům organizace ze strany zaměstnanců.

Metodika BSC je víc než taktický nebo operativní systém ukazatelů. Moderní inovativní podniky používají BSC především jako strategický manažerský systém řízení, určený k řízení dlouhodobé strategie, ale rovněž jako měřicí systém, využívaný ke zlepšování kritických procesů. Může jít například o ujasnění a převedení vize do konkrétních cílů, o komunikaci a propojení strategických plánů a ukazatelů, o plánování a stanovení cílů a o sladění strategických iniciativ, zdokonalení strategické zpětné vazby a procesu učení se podnikem. [10, s. 18]

Základní učící se jednotkou moderní organizace nejsou jednotlivci, ale především týmy.

Základní vztahy mezi perspektivami BSC:

učení a růst (jak se musí organizace a její zaměstnanci učit a inovativně chovat, aby bylo dosaženo vize) → **interní procesy** (které procesy musí být excelentní, abychom splnili své poslání, cíle) → **zákazník** (které potřeby zákazníka musíme splnit, abychom dosáhli našich nejvyšších cílů) → **finance** (jakých finančních cílů musíme dosáhnout, abychom uspokojili naše zřizovatele) → **VIZE**.

Tyto vztahy jsou charakteristické pro metodu BSC a dávají jasnější představu o principu propojení řetězce příčiny a důsledku prostřednictvím jednotlivých perspektiv a směřování k nejvyšším cílům a vizi organizace.

Ukazatele perspektivy finanční:

- celková aktiva, celková aktiva na zaměstnance
- obrat z nových produktů, obrat na zaměstnance
- zisk z nových produktů, zisk na zaměstnance, zisk na zákazníka
- obchodní marže
- cash flow
- výnosnost kapitálu
- tržní hodnota podniku
- přidaná hodnota na zaměstnance
- zisková přírážka
- krycí příspěvek, krycí příspěvek na zaměstnance
- likvidita
- návratnost investic, celkové náklady, náklady na zákazníka.

Ukazatele perspektivy zákaznické:

- počet zákazníků, počet nových zákazníků, počet ztracených zákazníků
- roční prodej na zákazníka
- počet nových produktů, počet modifikací produktů
- průměrný čas věnovaný vztahům se zákazníkem
- poměr uzavřených obchodů k počtu kontaktů
- index spokojenosti zákazníků, index loajality zákazníků
- náklad na zákazníka, počet návštěv zákazníků
- počet reklamací, hodnota reklamací
- index spokojenosti obchodních zástupců
- rating zákazníka.

Ukazatele perspektivy interních procesů:

- náklady administrativy na celkové příjmy a na zaměstnance



- čas na zpracování objednávky, celkový čas dodávky
- průměrný čas vývoje produktu
- průměrný čas nutný pro rozhodování
- produktivita
- flexibilita produkce
- kapacita používaných informačních technologií
- náklady na informační technologie
- náklady na údržbu
- rychlost inovací, rychlost reakce na požadavky zákazníka.

Ukazatele perspektivy učení a růstu:

- index motivace, spokojenosti a loajality zaměstnanců
- index spokojenosti se stylem vedení lidí
- výdaje na vývoj, inovace
- index kvality týmové spolupráce
- přidaná hodnota na osobní náklady
- zisk na zaměstnance
- čas strávený vzděláváním
- počet certifikátů získaných v požadovaných oblastech
- poměr stálých a smluvních zaměstnanců
- míra zastoupení žen v manažerských funkcích
- fluktuace zaměstnanců.

Výše uvedené ukazatele jsou nejčastěji používané, ale nejsou fixně stanovené, ukazatele je nutné přizpůsobit konkrétním podmínkám organizace tzv. na míru. Použitím BSC k implementaci strategií organizace se ukazuje jako velmi užitečné, protože poskytuje managementu i všem zainteresovaným skupinám jasný obraz významu jejich práce při dosahování cílů organizace. Každý zaměstnanec ví, jaká je jeho role při dosahování cílů v pojetí celé organizace, jak by se měl vzdělávat a rozvíjet svoje dovednosti a schopnosti za účelem dosahování úspěchu organizace.

Závěr

Současnou dobu charakterizují neustálý vývoj, inovace a prudký rozvoj technologií. Organizace, které chtějí být konkurence schopné v tomto dynamickém tržním prostředí musí efektivně využívat své nejdůležitější aktivum tj. své zaměstnance a neustále s nimi pracovat, aby zaměstnanci byli schopní reagovat na časově proměnné podmínky. Pro organizace je zcela charakteristickým přívrstkem „učící se“. Učící se organizace nastoupila cestu svého rozvoje, získávání a aplikace znalostí, které směřují k následným změnám v chování organizace, pro organizaci však také znamená nemalé investice do zaměstnanců.

Nejdůležitějším aspektem investic do lidského kapitálu je vazba mezi investicemi a výnosy.

Aby vzdělávání bylo efektivní a zaručilo organizaci návratnost vložených investic, musí být úzce navázáno na strategii organizace, ve vazbě na vytčené cíle plánováno a realizováno a následně vyhodnocován jeho dopad pro organizaci. Tyto principy pro vzdělávání, které má mít přínos pro organizaci dokládají i všechny výše uvedené modely a metodiky, které jsou nebo je lze v praxi použít pro sledování dopadů vzdělávání.

Vzdělávání, které je založeno na PDCA cyklu, se tak stává nedílnou součástí řízení organizace a jedním z nástrojů k podpoře růstu kvality.

V oblasti vysokých škol jsme v tomto zatím na počátku, avšak již existující příklady dobré praxe (VŠB TU Ostrava, UTB Zlín) ukazují, že modely řízení kvality (i) prostřednictvím vzdělávání



zaměstnanců mají v podmínkách vysokých škol svoji uplatnitelnost a mohou být významným přínosem.

Literatura:

- [1] Vodák J., Kucharčíková A.: Efektivní vzdělávání zaměstnanců, Grada Publishing, Praha 2007, s. 20.
- [2] zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů
- [3] Kameníček J.: Lidský kapitál – úvod do ekonomie chování, Karolinum, Praha 2003, s. 15
- [4] Armstrong M. A.: Personální management, Grada Publishing, Praha 1999, s. 556
- [5] Bedrnová, E. – Nový, I.: Psychologie a sociologie řízení, Management Press, Praha 2007, s. 541
- [6] Koubek, J.: Řízení lidských zdrojů, Management Press, Praha 1997, s. 206
- [7] Koubek, J.: ABC praktické personalistiky, Linde nakladatelství s.r.o., Praha 2000, s. 323
- [8] Maxwell, B. – Webb Ch.: The Effective School Self-Evaluation – the Final Report, Edinburg 2003
- [9] Hamblin A. C.: Evaluation and Control of Training, Maidenhead, Mc-Graw—Hill 1974
- [10] Kaplan, R. S. – Norton, D. P.: The Balanced Scorecard, HBS Press, Boston 1996, s. 18)

Recenzoval:

Ing. Miloš Sobek

Kontaktní adresa

RNDr. Hana Žufanová

Doktorandka katedry andragogiky a personálního řízení FF UK Praha

E-mail: hana.zufanova@volny.cz

Návrat na obsah





Vydalo vydavatelství Vysoké školy hotelové v Praze 8, spol. s r. o.

Náklad 30 ks

Vydání první

ISBN EAN 978-80-86578-95-8